

BIULETYN
ARCHIWUM
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nr 19

WARSZAWA 1976

BIULETYN
ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nr 19

Na prawach rękopisu

Warszawa 1976

Przygotowuje zespół pracowników Archiwum PAN

Redaktor: Zygmunt Kolankowski

Sekretarz Redakcji: Stanisław Chankowski

Adres Redakcji: Archiwum PAN, Warszawa, Nowy Świat 72

DWUDZIESTOLECIE ODDZIAŁU POZNAŃSKIEGO

ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Oddział Poznański Archiwum Polskiej Akademii Nauk obchodził w dniu 7 VI 1976 r. swe 20-lecie. W lokalu Oddziału przy ul. Mielżyńskiego 27/29 odbyło się okolicznościowe spotkanie, w którym udział wzięli: prof. dr Jerzy Topolski - zastępca Sekretarza Naukowego Oddziału PAN w Poznaniu, prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk - prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, prof. dr Kazimierz Ślaski - organizator i pierwszy kierownik Oddziału Poznańskiego Archiwum PAN w latach 1956-1964, p. Krystyna Szajblowa - wdowa po dr Janie Szajblu, kierowniku Oddziału Poznańskiego Archiwum PAN w latach 1964-1972, doc. dr Janusz Sobczak - I Sekretarz OOP PZPR przy Placówkach PAN w Poznaniu, doc. dr Marcei Kosman, - dyrektor Biblioteki Kórnickiej PAN, doc. dr Stanisław Nawrocki - zastępca dyrektora Archiwum Państwowego w Poznaniu, mgr Bernard Olejniczak - dyrektor Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, mgr Zbigniew Jaskiewicz - dyrektor Oddziału PAN w Poznaniu oraz pracownicy Archiwum Polskiej Akademii Nauk: prof. dr Zygmunt Kolankowski - Dyrektor Archiwum PAN, mgr Halina Zubalowa i mgr Andrzej Igielski z Archiwum PAN w Warszawie, pracownicy Oddziału Poznańskiego APAN, b. pracownik Oddziału Poznańskiego dr Kazimierz Dopierała oraz mgr Paweł Porwoł - kierownik Oddziału Archiwum PAN w

Zabrze. Mgr Jan Poradzisz, kierownik Oddziału Krakowskiego APAN, nie mogąc przybyć na uroczystość, nadesłał telegram gratulacyjny.

Podczas spotkania przemawiali kolejno: prof. prof. Z. Kolankowski, K. Ślaski, Z. Kaczmarczyk, J. Topolski oraz doc. dr S. Nawrocki. Mówcy przypomnieli początki działalności Oddziału Poznańskiego APAN, powołanego z dniem 1 V 1956 r. decyzją ówczesnego Sekretarza Naukowego PAN, prof. dra Henryka Jabłońskiego oraz omówili rozwój placówki do chwili obecnej i jej długoletnią współpracę z poznańskimi instytucjami naukowymi. Zebrani uczcili także minutą ciszy pamięć zmarłego w 1973 r. kierownika Oddziału Poznańskiego APAN, dra Jana Szajbła. Następnie mgr Anna Marciniak zademonstrowała gościom okolicznościową wystawę obrazującą historię i dorobek Oddziału Poznańskiego APAN. Na wystawie urządzonej w pracowni naukowej, eksponowano dokumenty dotyczące powstania Oddziału w 1956 r. oraz fragmenty najcenniejszych materiałów ze spuścizny m.in. Józefa Kostrzewskiego, Kazimierza Tymienieckiego, Bronisława Dembińskiego oraz zbiorów ofiarowanych przez prof. Stanisława Helsztyńskiego, portrety b. kierowników Oddziału Poznańskiego APAN oraz wydawnictwa Archiwum PAN, nadbitki artykułów informujących o zawartości materiałów przechowywanych w Oddziale Poznańskim APAN, a także publikacje opracowane na podstawie materiałów archiwalnych znajdujących się w Oddziale Poznańskim APAN. Wystawa okolicznościowa otwarta była do 16 VI 1976 r. Wzmiankę o uroczystości jubileuszowej Oddziału Poznańskiego APAN zamieściła prasa lokalna.

/A.M./

Anna Marciniak

Poznań

DWADZIEŚCIA LAT PRACY ODDZIAŁU POZNAŃSKIEGO ARCHIWUM PAN

1956-1976

Oddział Poznański Archiwum Polskiej Akademii Nauk został powołany 1 V 1956 r. decyzją ówczesnego Sekretarza Naukowego PAN, prof. dra Henryka Jabłońskiego.

Organizatorem Oddziału był dr Kazimierz Ślaski, który od 1 V 1956 r. do 31 XII 1963 r. kierował pracami tej placówki archiwalnej. W odróżnieniu od Oddziału Archiwum PAN w Krakowie, który powstał w r. 1955 z przekształcenia Oddziału archiwalnego Biblioteki PAN w Krakowie, Oddział Poznański Archiwum PAN nie odziedziczył żadnych zespołów aktowych utworzonych przez instytucje naukowe istniejące na terenie Wielkopolski przed powołaniem Polskiej Akademii Nauk. Archiwalia istniejącego od r. 1857 Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk uległy spaleniowi w czasie II wojny światowej. Nadto liczba placówek PAN powołanych na terenie Wielkopolski przed r. 1956 była niewielka, a wytworzony przez nie zasób aktowy - prawie znikomy. W pierwszym roku istnienia działalności Oddziału polegała więc na przeprowadzeniu szeroko za-

krojonej kwerendy mającej na celu zarejestrowanie materiałów źródłowych do dziejów nauki i techniki polskiej, znajdujących się w zbiorach wielkopolskich. Już w okresie od 28 V do 2 VI 1956 r. doc. dr Zygmunt Kolankowski, dyrektor Archiwum PAN oraz dr Kazimierz Ślaski, kierownik Oddziału Poznańskiego APAN, odbyli podróż badawczą po Wielkopolsce, zapoznając się z zawartością zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych, proveniencji zarówno państwowej, jak i społecznej, kościelnej czy prywatnej oraz nawiązując liczne kontakty z działaczami kultury i zbieraczami prywatnymi. Następnie rozpoczęto gromadzenie kart do Inwentarza Centralnego Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Techniki Polskiej zawierających szczegółowe informacje o tego typu materiałach z terenu Wielkopolski. Powstała w ten sposób pokaźna kartoteka, której dublety przekazano do Archiwum PAN w Warszawie. Kartoteka ta, ułożona według proveniencji, zaopatrzona w kartkowy indeks osobowy, służy do dzisiaj wydatną pomocą badaczom w poszukiwaniach materiałów źródłowych /ok. 1500 kart/.

Pierwszą siedzibą Oddziału Poznańskiego APAN, a właściwie jedynie miejscem pracy kierownika tego Oddziału, był lokal Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Od stycznia r. 1958 Oddział uzyskał własny lokal w nowoodbudowanym Pałacu Działyńskich, administrowanym przez Bibliotekę Kórnicką PAN. Lokal ten obejmował 2 pokoje o łącznej powierzchni około 60 m², przy czym brak było początkowo oddzielnego pomieszczenia magazynowego. Pomieszczenie takie o powierzchni 20 m² wygospodarowano dopiero w r. 1966 podczas przebudowy lokalu.

Uzyskanie własnego pomieszczenia umożliwiło rozpoczęcie gromadzenia zasobu archiwalnego oraz angażowanie nowych pracowników. Początkowo była to głównie współpraca na zasadzie prac zleconych: w r. 1958 rozpoczęła pracę w Oddziale mgr Halina Zubalowa, następnie mgr Wiktor Fenrych, a od października 1959 r. - mgr Jan Szajbel. W r. 1960 mgr Halina Zubalowa przeszła do pracy w Archiwum PAN w Warszawie; obsada etatowa Oddziału w r. 1960 wynosiła 2 osoby. Od 1 VII 1961 r. uzyskano trzeci etat, na który została przyjęta mgr Zofia Wardęska; od 1 IV 1962 r. zatrudniono Annę Białewską /później: Marciniakową/. W okresie od 1 IV 1962 r. do 31 XII 1963 Oddział Poznański APAN posiadał 4 pełne etaty, przy jednoczesnym odciążeniu doc. dra Kazimierza Ślaskiego od części prac, w celu umożliwienia mu większego udziału w pracach Zakładu Historii Pomorza Instytutu Historii PAN. Z dniem 1 I 1964 r. doc. dr Kazimierz Ślaski przeszedł do pracy w wyżej wymienionym zakładzie. Nie przerwał jednak dalszej współpracy z Oddziałem, którym opiekuje się jako członek Rady Naukowej Archiwum PAN. Kierownikiem Oddziału Poznańskiego APAN został od 1 I 1964 r. mgr /od 1965 r. - dr/ Jan Szajbel, który pełnił tę funkcję do 31 I 1972 r., a następnie przeszedł na stanowisko dyrektora Archiwum Państwowego m. Poznania i Woj. Poznańskiego. Zofia Wardęska, po uzyskaniu stopnia doktora w r. 1966, już w roku następnym przeszła do pracy w Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN w Warszawie. Na jej miejsce został zaangażowany w dniu 1 V 1967 r. mgr Kazimierz Dopierała, który również po uzyskaniu stopnia doktora zrezygnował z pracy w Oddziale, przechodząc od 1 I 1974 r. do

nowoutworzonego Zakładu Badań nad Polonią Zagraniczną PAN. Obsada etatowa Oddziału w okresie od 1964 do 1970 r. wynosiła 3 osoby. Z dniem 1 VII 1970 r. uzyskano częściowy etat, na którym zatrudniono p. Danutę Sambergerową. Od 1 III 1972 r. rozpoczęła pracę w Oddziale mgr Maria Adamczewska; od 1 V 1974 r. został przyjęty mgr Jacek Łatake. Kierownictwo Oddziału sprawuje od 1 II 1972 r. mgr Anna Marciniak. Obecnie obsada personalna Oddziału Poznańskiego APAN wynosi 3 etaty działalności podstawowej oraz częściowy etat techniczny; okazuje się ona niewystarczająca w stosunku do rosnących zadań Oddziału.

Pierwsze nabytki w postaci materiałów archiwalnych pochodzenia prywatnego tj. spuścizn po uczonych wielkopolskich zaczęły napływać do Oddziału w końcu 1957 r., zwłaszcza zaś po uzyskaniu lokalu w Pałacu Działyńskich w r. 1958. Pierwsze sprawozdanie działu spuścizn opublikowane w "Biuletynie Archiwum PAN" nr 2 /1959/ wylicza 10 zespołów o łącznej objętości około 9 mb. akt, podczas gdy w r. 1957 zakupiono tylko 1 spuściznę - Antoniego Wróblewskiego - zawierającą około 2 mb. akt. Wzrost zasobów archiwalnych Oddziału Poznańskiego APAN ilustruje niniejsze zestawienie:

Koniec roku	Zasób	Koniec roku	Zasób
1956	-	1970	77,5 mb.
1960	12,5 mb.	1975	110,0 mb.
1965	45,5 mb.		

W miarę napływu materiałów archiwalnych lokal Oddziału w Pałacu Działyńskich stawał się zbyt szczupły. W kwietniu 1974 r. Oddział Poznański APAN uzyskał nowe pomieszczenia, które

znajdują się w gmachu Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk przy ul. Mielżyńskiego 27/29. W tym samym gmachu od r. 1972 ma swą siedzibę Oddział Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu. Nowy lokal, przyznany decyzją Prezydium Oddziału PAN, usytuowany na III piętrze, obejmuje około 100 m², w tym 40 m² magazynu. W nowej siedzibie można było także wydzielić osobne pomieszczenie na pracownię naukową Archiwum. Do r. 1974 użytkownicy zbiorów Oddziału Poznańskiego APAN korzystali z czytelni naukowej Biblioteki Kórnickiej w Pałacu Działyńskich. Obecne pomieszczenie stwarza korzystne warunki pracy archiwalnej, niemniej powierzchnia magazynowa okazuje się nadal niewystarczająca dla potrzeb Oddziału.

Według stanu na dzień 31 XII 1975 r. Oddział Poznański APAN posiadał około 110 mb. akt, w tym około 108 mb. akt pochodzenia prywatnego w postaci spuścizn uczonych wielkopolskich. Materiały te są zawarte w 60 zespołach, którym nadano ciąg sygnatur od P.III-1 do P.III-59 oraz P.Dep./1 /depozyt/. Do najcenniejszych zespołów należą m.in. materiały: Bronisława Dembińskiego, Ludwika Dobrzyńskiej-Rybieckiej, Kazimierza Kaczmarczyka, Stanisława Karwowskiego, Witolda Klingera, Wisławy Knapowskiej, Józefa Kostrzewskiego, Władysława Kowalenki, Aleksandra Kozikowskiego, Antoniego Peretiatkowicza, Marzeny Pollakówny, Witolda Schramma, Bożeny Stelmachowskiej, Kazimierza Tymienieckiego, Stefana Vrtel-Wierczyńskiego, Adama Wodiczki, Antoniego Wróblewskiego, Augusta Zierhoffera. Nadto w r. 1974 prof. dr Stanisław Hel-szyński ofiarował Oddziałowi na własność wszystkie swoje zbiory archiwalne /w ilości około 7,5 mb./, które w latach 1966-1974 przechowywane były w Oddziale jako depozyt.

Do r. 1975 Oddział Poznański APAN otrzymał tylko 1 zespół pochodzenia kancelaryjnego w postaci akt Pracowni Edytorskiej Instytutu Historii PAN w Poznaniu /2 mb. akt/. Od r. 1964 prowadzono wizytacje kancelarii oraz składnic akt placówek PAN i towarzystw naukowych w Poznaniu i regionie poznańskim, a także w województwach północno-zachodnich. W latach 1973-1975 Oddział sprawował także opiekę nad narastającym zasobem archiwalnym w placówkach naukowych PAN we Wrocławiu. Opiekę tę przejął w r. 1976 Oddział Archiwum PAN w Zabrzu, utworzony w r. 1974. Liczba wizytacji kancelarii i składnic akt placówek naukowych PAN, przeprowadzonych przez pracowników Oddziału Poznańskiego APAN, kształtowała się w poszczególnych latach nierównomiernie, co było spowodowane m.in. częstymi zmianami personalnymi w Oddziale, a w związku z tym - brakiem osoby odpowiedzialnej za zasób archiwalny narastający w podległych nadzorowi Oddziału placówkach. Dopiero po przejęciu nadzoru przez jednego pracownika /mgr Marię Adamczewską/ w r. 1972 liczba wizytacji zwiększyła się i wynosi około 20 rocznie /w latach poprzednich: od 4 do 14/. Rozpoczęcie przejmowania akt kancelaryjnych z placówek PAN jest jednak uzależnione od uzyskania pewnych rezerw magazynowych.

Do końca r. 1975 opracowano i zinwentaryzowano 26 zespołów o łącznej objętości około 40 mb., w których utworzono około 4 tysiące jednostek archiwalnych. Do zespołów tych opracowano wstępy i aneksy. Tylko dla spuścizn fragmentarycznych opracowano inwentarze kartkowe; pozostałą większość zespołów uporządkowanych zaopatrzone w inwentarze ciągłe. Nie-

które z nich zostały opublikowane na łamach "Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk", gdzie na 54 inwentarze, ogłoszone w numerach od 1 do 18, w Oddziale Poznańskim APAN przygotowano do druku 11 inwentarzy. 4 inwentarze opublikował J. Szajbel /materiałów Antoniego Wróblewskiego, Ludwika Skubiszewskiego, Bożeny Stelmachowskiej oraz - opublikowane pośmiertnie - Stanisława Karwowskiego/; 3 opublikowała A. Marciniak /materiały Edwarda Schechtle, Wiktora Schramma oraz Antoniego Peretiatkowicza/; pozostałe osoby opublikowały po jednym inwentarzu: H. Zubalowa /"Materiały Wisławy Knapowskiej"/, Z. Wardęska /"Materiały Zygmunta Moczańskiego"/, K. Dopierała /"Materiały Bronisława Dembińskiego"/ i M. Adamczewska /"Materiały Feliksa Kazimierza Terlikowskiego"/. Wszystkie pozostałe zespoły znajdujące się w Oddziale posiadają tymczasową ewidencję w postaci spisów zdawczo-odbiorczych sporządzonych przy przejmowaniu materiałów. W ten sposób do całego zasobu Oddziału Poznańskiego APAN istnieją pomoce ewidencyjne w postaci inwentarzy ciągłych, inwentarzy kartkowych bądź też spisów sumarycznych. Ostatnio rozpoczęto prace nad scaloną kartoteką korespondencji znajdującej się w zbiorach Oddziału, w zespołach zinwentaryzowanych.

Spśród 26 opracowanych i zinwentaryzowanych zespołów 23 zostały zmikrofilmowane całkowicie lub w wyborze/w zależności od stopnia ważności i czytelności materiałów/. Mikrofilmowanie zabezpieczające zbiorów własnych prowadzone było systematycznie od r. 1965. Początkowo Oddział Poznański APAN korzystał z usług pracowni mikrofilmowej Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Poznaniu. W latach 1967-1972 ma-

teriały z Oddziału Poznańskiego APAN wytypowane do mikrofilmowania wysłano do Archiwum PAN w Warszawie, które z kolei zlecało ich mikrofilmowanie warszawskiej pracowni Ośrodka Informacji Naukowej PAN. Od r. 1973 mikrofilmowanie zabezpieczające materiałów Oddziału przejęła Pracownia Reprograficzna Biblioteki Kórnickiej PAN. Przykładowo wskazać można, że w r. 1973 pracownia ta wykonała około 16 tys. klatek mikrofilmów z materiałów Oddziału, dzięki czemu wyprowadzono na bieżąco mikrofilmowanie wszystkich uporządkowanych zespołów. Od r. 1975 mikrofilmowanie opracowanych w Oddziale materiałów wykonuje Stacja Reprograficzna Pracowni OIN PAN w Poznaniu. Informacje o zmikrofilmowanych partiach materiałów są uwidoczniane w kartach ewidencyjnych zespołów; istnieje nadto osobna kartoteka materiałów zmikrofilmowanych.

Oddział Poznański APAN posiada nadto zbiór mikrofilmów zawierających materiały do historii nauki polskiej. Mikrofilmy te /pozytywy/ nadsyłane były sukcesywnie z APAN w Warszawie od r. 1961 w ramach planowej akcji zabezpieczenia materiałów archiwalnych. Zbiór ten liczy obecnie 725 szpul /około 300 tys. klatek/ i zawiera m.in. mikrokopie materiałów przechowywanych w Archiwum PAN w Warszawie i w Oddziale APAN w Krakowie, a także materiały do historii nauki ze zbiorów obcych. Do zbioru mikrofilmów opracowano katalog kartkowy alfabetyczny /około 4000 kart/.

Oddział Poznański APAN posiada również biblioteczkę podręczną, która gromadzi wydawnictwa z zakresu historii nauki, ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski oraz publikacje informacyjne uczelni poznańskich, placówek i to-

warzystw naukowych. Stan biblioteki na koniec r. 1975 wynosił 1187 vol., w tym 484 vol. wydawnictw zwartych oraz 703 vol. wydawnictw ciągłych. Oddział gromadzi nadto teczki biograficzne i zagadnieniowe z wycinkami z prasy lokalnej. Rozpoczęto także prace nad bieżącą kartoteką biobibliograficzną wielkopolskiego środowiska naukowego. Prowadzone w latach 1960-1970 prace nad kartoteką członków Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk zostały przerwane z powodu ograniczeń kredytów na prace zlecone. Kartoteka ta, doprowadzona do r. 1918, liczy około 1000 kart ułożonych alfabetycznie, dla okresu po r. 1918 istnieje nadto około 700 kart. Podobną kartotekę opracowywano w latach 1960-1962 dla Towarzystwa Naukowego w Toruniu. I ta praca nie została ukończona z powodu ograniczeń budżetowych oraz w związku z rozpoczęciem tego typu prac przez środowisko toruńskie. Obecnie kartoteka członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu liczy około 500 kart. Kartoteka członków PTPN uzupełnia obecnie materiały znajdujące się w dziale informacji naukowej Biblioteki PTPN.

Udostępnianie zasobu archiwalnego oraz zgromadzonych w Oddziale Poznańskim mikrofilmów, kartotek i biblioteki podręcznej rozpoczęło się w r. 1959, w którym 7 osób skorzystało ze zbiorów Oddziału. Pierwsi użytkownicy pragnęli przede wszystkim zorientować się w profilu zbiorów Oddziału Poznańskiego APAN, nierzadko też poprzez dane zawarte w kartotekach bywali kierowani do innych instytucji przechowujących materiały do historii nauki. Systematyczną ewidencję korzystających z pracowni naukowej Oddziału zaprowadzono w r. 1960. W latach 1960-1973 w razie konieczności dłuższego

przeglądania materiałów archiwalnych udostępniano je w czytelni Biblioteki Kórnickiej w Pałacu Działyńskich; po przeprowadze Oddziału Poznańskiego APAN na ul. Mielżyńskiego 27/29 - we własnej pracowni naukowej. Jest ona czynna bez przerwy wakacyjnej, w zasadzie w godzinach przedpołudniowych, chociaż w razie konieczności /np. dla czytelników zamiejscowych/ organizuje się doraźne dyżury popołudniowe. Dyżury takie - zgodnie z praktyką wszystkich prawie czytelni naukowych m.Poznań - organizowane są również w wolne soboty /z wyjątkiem okresu urlopowego/. Liczby odwiedzin w pracowni naukowej Oddziału ilustruje poniższe zestawienie:

Rok	Liczba odwiedzin	Rok	Liczba odwiedzin
1960	36	1968	8
1961	26	1969	46
1962	31	1970	28
1963	22	1971	49
1964	58	1972	102
1965	18	1973	45
1966	38	1974	172
1967	42	1975	150
		I-IX 1976	90

Widoczny wzrost liczby odwiedzin w r. 1972 nastąpił w związku z rozpoczęciem przez środowisko poznańskie prac redakcyjnych nad Wielkopolskim Słownikiem Biograficznym. W pracach tych brali także udział niektórzy pracownicy Oddziału. W r. 1973 liczba użytkowników zmniejszyła się w związku z przygotowaniem do zmiany lokalu i związanymi z tym przejściowymi ograniczeniami w udostępnianiu materiałów archiwal-

nych. Po objęciu nowego lokalu w gmachu PTFN frekwencja w pracowni naukowej Oddziału Poznańskiego APAN utrzymuje się na poziomie około 150 osób rocznie. Użytkownicy materiałów Oddziału to przeważnie pracownicy nauki oraz studenci ostatnich lat studiów przygotowujący prace magisterskie. Do najczęściej wykorzystywanych zespołów należą materiały Wisławy Knapowskiej, Stanisława Kozierowskiego, Bronisława Dembińskiego, Kazimierza Kaczmarczyka oraz archiwalia zgromadzone przez prof. Stanisława Helaszyńskiego. Od r. 1962 Oddział Poznański APAN sporządzał wykazy tematów zgłoszonych w pracowni naukowej przez osoby korzystające z materiałów archiwalnych. Podczas gdy w latach 1962 i 1963 zgłoszono tylko po 1 temacie, od r. 1964 liczba ta systematycznie rosła. Ogółem od r. 1962 do końca r. 1975 zgłoszono 83 tematy, spośród których:

14	stanowiło	tytuły	prac	magisterskich
15	"	"	"	doktorskich
5	"	"	"	habilitacyjnych
18	"	"	"	monografii i artykułów naukowych
8	"	"	"	edycji naukowych
4	"	"	"	prac popularno-naukowych
19	"	"	"	haseł do słowników biograficznych

Niektóre materiały archiwalne udostępniane były w Archiwum PAN w Warszawie i w Oddziale APAN w Krakowie oraz w Bibliotece Narodowej w Warszawie. Nadto corocznie Oddział Poznański APAN załatwiał od kilku do kilkunastu kwerend pisemnych, krajowych i zagranicznych.

Okazjonalnie wykorzystywano materiały Oddziału przed uroczystościami jubileuszowymi uczelni poznańskich /np. Uni-

wersytetu im. A. Mickiewicza i Wyższej Szkoły Rolniczej w l. 1969-1970/.

Już w początkach działalności Oddziału Poznańskiego APAN rozpoczęto akcję popularyzującą jego zbiory. W r. 1959 doc. dr Kazimierz Ślaski opracował ulotkę "Do społeczeństwa Wielkopolski i Pomorza", propagującą działalność Oddziału. Ulotka ta była rozsyłana niektórym instytucjom i osobom prywatnym, rozdawana na Studium Pomoroznawczym w Koszalinie oraz przedrukowana w numerze 21 "Biuletynu" Okręgu Polskiego Towarzystwa Historycznego w Poznaniu. W prasie lokalnej ukazywały się notatki prasowe o Oddziale Poznańskim APAN, opracowywane lub inspirowane przez jego kolejnych kierowników. W celu spopularyzowania zbiorów urządzono kilka wystaw i różnych ekspozycji, m.in. z okazji III i IV Tygodnia Archiwów /1968 i 1973 r./, Roku Nauki Polskiej /1973 r./. Wystawy te organizowane w Pałacu Działyńskich dawały przekrojowy obraz zbiorów Oddziału Poznańskiego APAN. Nadto w r. 1975 urządzono specjalną ekspozycję dla potrzeb telewizji /redakcja lokalnego "Teleskopu"/ oraz opracowano planszę dotyczącą rozwoju Oddziału na wystawę osiągnięć placówek PAN w Poznaniu przygotowaną na wyjazdowe posiedzenie Sekretariatu Naukowego Polskiej Akademii Nauk w kwietniu 1975 r. Z okazji 100-go przedstawienia "Sprawy Dantona" /występy gościnne Teatru Powszechnego z Warszawy/ wystawiono rękopisy Stanisławy Przybyszewskiej /ze zbiorów prof. Stanisława Helsztyńskiego/ w foyer Teatru Polskiego w Poznaniu /od 28 XII 1975 do 4.I 1976/. W początkach czerwca 1976 r. w pracowni naukowej przygotowano wystawę okolicznościową z okazji 20-lecia Oddziału Poznańskiego APAN.

Oprócz publikacji inwentarzy archiwalnych w "Biuletynie APAN" pracownicy Oddziału ogłosili kilka artykułów informujących o zawartości niektórych zespołów. W r. 1961 H. Zubalowa pisała o materiałach Wisławy Knapowskiej w tomie VI "Studiów i Materiałów do Dziejów Wielkopolski i Pomorza". W tym samym czasopiśmie J. Szajbel omówił zawartość spuścizny Stanisława Karwowskiego /tom IX, 1968/. Kilkanaście spuścizn profesorów Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego i Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu przedstawiła A. Marciniak w wydawnictwie jubileuszowym Wyższej Szkoły Rolniczej pt.: "Monografie historyczne z dziejów akademickich studiów rolniczych i leśnych w Wielkopolsce" /Poznań 1970/. O materiałach rękopiśmiennych Antoniego Wróblewskiego pisał J. Szajbel w tomie XXII "Rocznika Dendrologicznego" /1968/. Ten sam autor omówił zawartość spuścizny Bożeny Stelmachowskiej w czasopiśmie etnograficznym "Lud" /t. 55, 1971/. Materiały etnograficzne z terenów Ziemi Sanockiej, znajdujące się w spuściznie rolnika-ekonomisty Wiktora Schramma opisała obszernie A. Marciniak w 2 artykułach opublikowanych w "Materiałach Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku" /nr 5, 1967 i nr 15, 1972/. Fragment akt dotyczących toruńskiego procesu Towarzystwa Filomatów z r. 1901, zawartych w materiałach leśnika prof. Aleksandra Kozikowskiego, przedstawił K. Ślaski w "Roczniku Grudziądzkim" w r. 1970 /t. V-VI/.

Cały zasób Oddziału Poznańskiego APAN według stanu na koniec 1964 r. został omówiony w części III "Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN" /Wrocław-Warszawa-Kraków 1965/, na stronach 136-145 i 147, gdzie przedstawi-

no 24 zespoły /w tym 4 wymienione tylko w dodatku/. Obecnie zespół pracowników Oddziału przygotował 60 haseł do II wydania "Przewodnika", według stanu zasobów na dzień 31 XII 1975 r. Na podstawie materiałów Oddziału kilku jego pracowników przygotowało nadto 8 haseł do Wielkopolskiego Słownika Biograficznego /w druku/: K.Dopierała /1 hasło: Dembiński Bronisław/, J.Letzke /Kozierowski Stanisław/, A.Marciniak /Kaczmarszyk Kazimierz, Kozikowski Aleksander, Peretiatkowicz Antoni, Schramm Wiktor/ oraz J.Szajbel /Lubicz-Niezabitoski Edward, Stelmachowska Bożena/.

Oprócz publikacji związanych ściśle z zasobem Oddziału Poznańskiego APAN pracownicy tej instytucji ogłaszali artykuły związane z prowadzonymi przez nich własnymi badaniami naukowymi. Tematyka tych badań w mniejszym lub większym stopniu była zbliżona do profilu działalności Archiwum PAN i dotyczyła przeważnie historii nauki, oświaty i kultury. Np. Z. Wardęska zajmowała się historią wychowania w Polsce w okresie Odrodzenia; J.Szajbel - działalnością kulturalną emigracji polskiej w Niemczech na przełomie XIX i XX wieku; A.Marciniak - rolę Działyńskich w rozwoju ośrodka naukowego w Wielkopolsce w XIX stuleciu. Tematy te stanowiły przedmiot dysertacji doktorskich. Były one referowane na zebraniach naukowych pracowników Archiwum PAN w latach 1967-1969, poświęconych tematowi związanym z historią nauki, ze szczególnym uwzględnieniem stanu badań i stanu źródeł do dziejów poszczególnych zagadnień. Pracownicy Oddziału brali czynny udział w tzw. szkoleniu wewnętrznym poprzez uczestnictwo w kursach i praktykach archiwalnych, na zakończenie których

przygotowywali referaty związane z prowadzonymi w Archiwum PAN pracami archiwalnymi. W okresie 20-letniej działalności Oddziału Poznańskiego APAN 1 osoba uzyskała stopień docenta, 3 osoby - stopień doktora oraz 1 osoba - stopień magistra. Tylko ostatnia z tych osób pracuje obecnie w Oddziale¹. Dopiero w ostatnich latach następuje pewna stabilizacja kadrowa: w Oddziale Poznańskim pracuje obecnie 1 osoba z 15-letnim stażem pracy, jedna z 6-letnim, jedna z 5-letnim i jedna z 3-letnim. Mimo pewnej płynności kadrowej Oddział wykazał w minionym dwudziestoleciu dosyć dużą prężność. Zgromadzono w nim liczne materiały, które stanowią cenne źródła dla badaczy dziejów nauki i kultury w wielkopolskim ośrodku naukowym.

Pomyślny rozwój Oddziału Poznańskiego APAN wiązał się m.in. z niezwykle życzliwym stosunkiem dyrekcji takich instytucji jak Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Poznaniu, Biblioteka Kórnicka PAN, Biblioteka Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Biblioteka Główna Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, które zwłaszcza w pierwszych, najtrudniejszych latach zawsze służyły pomocą w sprawach organizacyjnych, lokalowych, kadrowych, związanych z reprografią czy konserwacją. Między Biblioteką Kórnicką a Oddziałem istniało długoletnie porozumienie o wzajemnej współpracy w zakresie przekazywania sobie ofert, kwerend, korzystania z pracowni naukowej i bibliotek podręcznych. Podobnie ścisła współpraca

¹ Na niekorzystne zjawisko odpływu osób, które podczas pracy w Archiwum PAN podwyższyły swoje kwalifikacje zwrócił uwagę Dyrektor Archiwum PAN, prof. dr Zygmunt Kolankowski, w swojej wypowiedzi "20 lat pracy Archiwum PAN", "Biuletyn APAN" nr 17, s.11.

łączyła i łączy Oddział Poznański APAN z Archiwum Państwowym w Poznaniu. Pracownicy Oddziału od wielu lat uczestniczą w comiesięcznych zebraniach naukowych tego Archiwum; wygłasza-
li również na nich referaty: K.Dopierała w r. 1973 omówił
materiały Bronisława Dembińskiego, zaś A.Marciniak w r. 1974
referowała zawartość spuścizny Kazimierza Kaczmarczyka, b.dy-
rektora Archiwum Państwowego w Poznaniu. Z wszystkimi insty-
tucjami środowiska poznańskiego gromadzącymi materiały rękopi-
śmienne istniała zawsze ścisła współpraca w zakresie wz-
ajemnego informowania o zasobie i metodach jego opracowywania
oraz o działalności tych placówek.

Od roku 1972, tj. od momentu powołania Oddziału Pol-
skiej Akademii Nauk w Poznaniu, Oddział Poznański APAN zy-
skał nowego opiekuna na terenie swojej działalności.

W następne dwudziestolecie swojej pracy Oddział Poz-
nański Archiwum Polskiej Akademii Nauk wkracza w poczucie
dobrze wypełnionego obowiązku wobec nauki i kultury pol-
skiej.

INWENTARZE ARCHIWALNE

W kolejnym, 19 zeszycie "Biuletynu Archiwum PAN" pu-
blikuje się trzy inwentarze spuścizn archiwalnych uczonych
reprezentujących różne dziedziny nauki. Inwentarze te opra-
cowane zostały przez pracowników Oddziału Archiwum PAN w Po-
znaniu; stanowi to ilustrację pracy i osiągnięć tego środo-
wiska w dwudziestym pierwszym roku działalności Oddziału.

Materiały Kazimierza Abgarowicza /1888-1968/ opracowa-
ne przez mgr M.Adamczewską to interesujący przykład spuściz-
ny filologa klasycznego - specjalisty w dziedzinie łaciny
średniowiecznej, którego znaczna część dorobku, polegającego
głównie na rzetelnych i znakomitych przekładach tekstów śred-
niowiecznych nie doczekała się jeszcze publikacji. Inwentarz
liczy 39 jednostek.

"Materiały Aleksandra Kozikowskiego /1879-1956" publi-
kuje się w opracowaniu mgr A.Marciniak. Spuścizna wybitnego
entomologa i leśnika, obok jego prac naukowych zawiera cenne
materiały szerokiej działalności organizacyjno-naukowej m.in.
w ramach Wydziału Rolniczo-Lesnego Politechniki Lwowskiej
oraz fundacji Z. i W.Suszyckich w Boguchwale. Zasluguja też
na uwagę dokumenty procesu "Filomatów Toruńskich" z 1901-
1902 r. oraz materiały obrazujące dzieje grupy Polaków, stu-
dentów Akademii Leśnej w Tharandt k.Drezna z lat 1903-1905.
Zespół liczy 48 jednostek.

"Materiały Edwarda Lubicz-Niezabitowskiego /1875-1946/"
 botanika i paleontologa opracowała w czasie swej pracy w Oddziale Archiwum PAN w Poznaniu dr hab. Z. Wardęska. Spuścizna liczy 41 jednostek.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY WYSTĘPUJĄCE W INWENTARZACH

APAN	- Archiwum Polskiej Akademii Nauk	j.pol.	- język polski
b.	- były	j.ros.	- język rosyjski
b.d.	- bez daty	j.ukr.	- język ukraiński
b.m.	- bez miejsca	j.w.	- jak wyżej
Biul.	- Biuletyn	k.	- karta, kart
C.k.	- Cesarsko-królewski	K.A.	- Kazimierz Abgarowicz
cz.	- część	koresp.	- korespondencja
dot.	- dotyczący	KUL	- Katolicki Uniwersytet Lubelski
druk.	- drukowany	l./w ko-	- list, listy
egz.	- egzemplarz	respon-	- dencji/
fol.	- folium	l.	- luźne
fot.	- fotografia	masz.	- maszynopis
fragm.	- fragment	mb.	- metr bieżący
im.	- imienia	nlb.	- nieliczbowane
j.	- jednostka	np.	- na przykład
j.ang.	- jęz. angielski	nr	- numer
j.franc.	- język francuski	odb.	- odbitka
j.lac.	- język łaciński	ok.	- około
j.niem.	- język niemiecki	opr.	- oprawne

pow.	- powiat	sz.	- szyte
powiel.	- powielany	t.	- tom
pt.	- pod tytułem	techn.	- techniczny/na/
PTPN	- Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk	tnz.	- to znaczy
PWN	- Państwowe Wydawnictwo Naukowe	uzup.	- uzupełniony
r.	- rok	w.	- wiek
red.	- redakcja	wg	- według
rkp.	- rękopis	W.Ks.	- Wielkie Księstwo
ryc.	- rycina	wyd.	- wydanie
s.	- strona, stron	z.	- zeszyt
		zał.	- załącznik
		zob.	- zobacz

Maria Adamczewska

Poznań

MATERIAŁY KAZIMIERZA ABGAROWICZA

Kazimierz Feliks Abgarowicz urodził się 30 V 1888 r. we Lwowie jako syn Józefa Wincentego Abgarowicza - urzędnika lwowskiego Wydziału Krajowego i Marii Anny z Woźnińskich.

Egzamin dojrzałości zdał w VI Gimnazjum we Lwowie w r. 1906. W latach 1906-1911 studiował na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie filologię klasyczną i polską. Słuchał wykładów z historii państwa greckiego oraz uczestniczył w seminarium z zakresu języka greckiego, które prowadził prof. dr Stanisław Witkowski. Do prof. dr Bronisława Kruczkiewicza uczęszczał na zajęcia z historii i literatury starożytnego Rzymu oraz na seminarium z języka łacińskiego. Na zajęcia praktyczne tzn. tłumaczenia i objaśnienia literatury grecko-rzymskiej uczęszczał do prof. dr Tadeusza Sinki.

W roku szkolnym 1909/1910 odbył K. Abgarowicz praktykę w VI Gimnazjum we Lwowie, w roku następnym zaś pracował jako nauczyciel tymczasowy w VIII Gimnazjum. 7 III 1914 r. zdał egzamin nauczycielski przed Naukową Komisją Egzaminacyjną dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich i podjął pracę w prywatnym gimnazjum w Zakopanem, gdzie pracował do 1919 r.

15 VI 1919 r. K. Abgarowicz powołany został jako nauczyciel do Państwowego Gimnazjum im. Marii Magdaleny w Poznaniu, w którym kontynuował swoją pracę pedagogiczną do października r. 1930. Od 1 XI 1930 r. objął stanowisko dyrektora Państwowego Gimnazjum im. Przemysława w Rogoźnie Wielkopolskim, które zajmował do 1939 r. 7 XI 1939 r. wysiedlony został przez okupanta do obozu dla wysiedleńców w Ostrowcu Świętokrzyskim. 23 XII 1939 r. wyjechał do rodziny do Krakowa, gdzie pracował do końca wojny. W czasie pobytu w Krakowie K. Abgarowicz podjął pracę w tajnym nauczaniu /pod pseudonimem "Ambroży"/, którą prowadził do chwili wyzwolenia Krakowa w styczniu 1945 r. W tymże roku powrócił do Poznania, gdzie podjął pracę pedagogiczną w Państwowym Liceum i Gimnazjum im. M. Kasprzaka. Z dniem 31 X 1949 r. przeniesiony został w stan spoczynku.

Po przejściu na emeryturę K. Abgarowicz współpracował z Państwowym Wydawnictwem Naukowym, z Instytutem Historii Polskiej Akademii Nauk oraz z Instytutem Historii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu nad tłumaczeniem dzieł klasyków filozofii, a także zabytków dziejopisarstwa polskiego. Był także lektorem języka łacińskiego w Katedrze Filologii Klasycznej UAM.

W 1967 r. K. Abgarowicz otrzymał nagrodę zespołową I stopnia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za opracowanie zbiorowe "Słownika grecko-polskiego" /4 tomy, Warszawa 1958-1965/, wspólnie z doc. Zofią Abramowiczówną /redaktorem wydawnictwa/, prof. Wiktorem Steffenem, prof. Janem Wikarkiem, doc. Barbarą Józefowiczową, doc. Michałem Swobodą, dr Andrzejem Wójcikiem i Marcelim Wilewskim.

Kazimierz Feliks Abgarowicz zmarł w Poznaniu 17 V 1968 r.

Spuścizna naukowa po K. Abgarowiczu przekazana została do Archiwum PAN w roku 1969 przez kierownika Katedry Historii Powszechnej Średniowiecznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, prof. dr Brygidę Kürbis. Krewny K. Abgarowicza mgr inż. arch. Jan Lewandowski z Krakowa dostarczył w tym samym roku materiały biograficzne. Objętość spuścizny przed uporządkowaniem wynosiła 0,50 mb.

Dużą pomocą w pracach porządkowych okazała się opinia o spuściznie sporządzona przez prof. dr Brygidę Kürbis. Recenzentka stwierdziła, że na podstawie tłumaczeń K. Abgarowicza podjęto systematyczną pracę przekładową nad łacińskim dziejopisarstwem polskim. K. Abgarowicz przetłumaczył wszystkie większe utwory dziejopisarstwa z czasów Bolesława Chrobrego /jak: "Żywot I i II św. Wojciecha", "List Brunona z Kwerfurtu do Cesarza Henryka II", "Kronikę polsko-węgierską", "Kronikę Janka z Czarnkowa"/. K. Abgarowicz swoją działalnością naukową wypełnił poważną lukę mediawistyki polskiej, ponieważ większość utworów nie była tłumaczona w ogóle lub też tłumaczona nieudolnie, zarówno pod względem krytycznym jak i filologicznym. Polska wersja kronik średniowiecznych tłumaczonych przez K. Abgarowicza - stwierdziła prof. dr Brygida Kürbis - "odznacza się rzetelną adekwatnością i znakomitą potocznością". Jest to zarazem wynik fachowych poszukiwań po wielu glossariach i słownikach naukowych.

Za życia K. Abgarowicza tylko nieznaczna część tłumaczeń doczekała się publikacji. Były to "Kronika Wielkopolska" - PWN 1965; "Żywot I św. Wojciecha", "Żywot II św. Woj-

ciecha", "Żywot Pięciu Braci", "List Brunona z Kwerfurtu do Cesarza Henryka II" - opublikowane w "Piśmiennictwie czasów Bolesława Chrobrego" - PWN 1966; "Mistrza Wincentego Kronika Polska" - wydana przez PWN w 1974 r.

Ze względu na wysokie walory tłumaczeń opartych na fachowym warsztacie naukowym, zespół historyków Pracowni Edytorskiej i Nauk Pomocniczych Instytutu Historii PAN będzie czynił starania, ażeby ukazywały się dalsze wydawnictwa źródłowe w przekładach K. Abgarowicza.

Materiały spuścizny podzielone zostały na: I - materiały twórczości naukowej, II - materiały działalności, III - materiały biograficzne, IV - korespondencję, V - materiały o twórcy spuścizny.

Materiały twórczości naukowej podzielone zostały na 3 podgrupy: 1/ prace naukowe, 2/ tłumaczenia, 3/ recenzje. Ze względu na swoisty charakter pracy, jaką wykonywał K. Abgarowicz, do prac naukowych zakwalifikowano tłumaczenia ze wstępami, analizami językowymi, komentarzami filologicznymi twórcy spuścizny. Większość komentarzy - z wyjątkiem komentarza językowego dla łacińskiego wydania "Żywota I św. Wojciecha" - nie była publikowana. Wśród prac naukowych znalazły się zalety dziejopisarstwa polskiego średniowiecza, tłumaczenia z literatury klasycznej oraz fragmenty pism Ojców Kościoła. W podgrupie tłumaczeń znalazły się przekłady, już bez komentarzy i analiz językowych, dokonane na zlecenie PWN i innych wydawnictw naukowych. Wstępy i komentarze do tego rodzaju prac dodawane były później przez samych wydawców. Recenzja

dotyczy pracy T. Zielińskiego "Cicero w ciągu wieków" /"Cicero im Wandel der Jahrhunderte" Lipsk 1908/.

Materiały działalności K. Abgarowicza podzielone zostały na 2 podgrupy: 1/ materiały działalności wydawniczej - obejmują korespondencję z PWN, "Studiami Źródłoznawczymi" i z Instytutem Historii PAN oraz umowy zawarte z wydawnictwami w sprawie tłumaczeń np. "Kroniki Janka z Czarnkowa" czy "Żywotu św. Wojciecha"; 2/ materiały działalności społecznej - przedstawiają działalność K. Abgarowicza w Towarzystwie Przyjaciół KUL i zawierają m.in. instrukcję członkowską, listy składek na Towarzystwo.

Materiały biograficzne obejmują dokumenty osobiste K. Abgarowicza jak: metryka urodzenia, fotografie rodzinne, dokumenty z okresu studiów i pracy nauczycielskiej, zdjęcia pamiątkowe, dokumenty emerytalne.

Korespondencja w spuściźnie reprezentowana jest bardzo nielicznie. Na podstawie treści listów podzielona została na: a/ korespondencję wychodzącą i b/ korespondencję rodzinną. W korespondencji wychodzącej znajdują się listy K. Abgarowicza do prof. dr Jadwigi Karwasińskiej w sprawie poprawek i uzupełnień do tłumaczenia "Żywotu I św. Wojciecha". Korespondencja rodzinna reprezentowana jest przez list pisany przez matkę K. Abgarowicza po śmierci ojca.

Spuścizna Kazimierza Feliksa Abgarowicza opatrzona została w Archiwum PAN - Oddział w Poznaniu sygnaturą P.III-36 i po uporządkowaniu zawiera 39 jednostek.

ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA

1. Kazimierz Abgarowicz - Życiorys w: Materiały redakcyjne do Księgi Pamiątkowej na 40-lecie Państwowego Gimnazjum im. Jana Kantego i Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kasprzaka w Poznaniu z lat 1959-1960. Spis nauczycieli i ich życiorysy /Biblioteka PTPN - Dział rękopisów, rkp., nr 811, s.1/.
2. K. Liman - Kazimierz Feliks Abgarowicz /1888-1968/. "Meander", r.29: 1974, z.3, s.137-142.
3. K. Liman - Prace poznańskich filologów klasyków nad średnowieczną i renesansową literaturą łacińską /1919-1969/. "Meander", r.26: 1971, z.2, s.77-90.
4. J. Młodziejowski - Osiem lat w "Marynce". W: "Poznańskie wspominki 1918-1939", pod red. T. Kraszewskiego i T. Świtały, Poznań 1973, ss.297.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1 - 25
1. Prace naukowe	1 - 11
2. Tłumaczenia	12 - 24
3. Recenzja	25
II. Materiały działalności	26 - 27
1. Wydawniczej	26
2. Społecznej	27

III. Materiały biograficzne	28 - 36
IV. Korespondencja	37 - 38
V. Materiały o twórcy spuścizny	

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. Prace naukowe

1. Żywot I św. Wojciecha
Tłumaczenie i komentarz filologiczny
1966, rkp., masz., l., k.137
2. Żywot II św. Wojciecha
Tłumaczenie i komentarz filologiczny
1966, rkp., masz., l., k.132
3. Żywot pięciu braci męczenników
Tłumaczenie i komentarz filologiczny
1958-1966, rkp., masz., l., k.77
4. List Brunona z Kwerfurtu do króla Henryka II
Tłumaczenie i komentarz filologiczny
1966, rkp., l., k.9
5. Kronika polsko-węgierska
Tłumaczenie oraz komentarz pt. "Właściwości języka kroniki w porównaniu z łaciną klasyczną"
1969, rkp., masz., l., k.50
6. Myśli z dzieł filozoficznych Cicerona
Tłumaczenie i komentarz filologiczny
1968, rkp., l., s.106
7. J.w.
1968, masz., l., k.137

8. Godność i bohaterstwo pierwszych chrześcijan
/wg Dialogu Minucjusza Feliksa pt. "Oktawiusz"/
Tłumaczenie i komentarz filologiczny
B.d., rkp., l., k.7
9. Św. Augustyn: "O miłości Boga i miłości świata"
Kopia łacińska K.A., komentarze: filologiczny i rzeczowy, wstęp do kazania 126 na temat: Jak bardzo ludzka się ci, którzy nie chcą wierzyć jeżeli nie widzą czegoś.
B.d., rkp., j.pol. i łac., l., k.22
10. Św. Hieronim - Listy
Kopia łacińska K.A. i wstęp - "Życie i twórczość św. Hieronima"
B.d., rkp., j.pol. i łac., l., k.123
11. Sulpicius Sewerus - Życie i działalność św. Marcina
Kopia łacińska K.A. i wstęp - "Życie i działalność św. Marcina biskupa z Tours".
B.d., rkp., j.pol., łac., l., k.124

2. Tłumaczenia

12. Kronika Wielkopolska
1966, rkp., l., k.155
13. Kronika Janka z Czarnkowa
1969, rkp., l., k.123
14. J.w.
1969, masz., l., k.182
15. Kronika polska /polsko-ślaska/
1969, rkp., masz., l., k.75
16. Kronika książąt polskich
1966, rkp., l., k.115
17. J.w.
1966, masz., l., k.158

18. Kronika Wincentego Kadłubka
B.d., rkp., l., k.162
19. J.w.
B.d., masz., l., k.126
20. Jan z Salisbury: Metalogicus - ks.II
Historia Pontyficalis
Fragmenty
1966, rkp., masz., l., k.41
21. Św. Ambroży: Obowiązki służb bożych
Fragmenty ks. II i III
1967, rkp., l., k.112
22. J.w.
Fragmenty ks. I, II, III
1969, masz., l., k.232
23. J.w.
Ks. I, II, III
1967, masz., l., k.281
24. Leon XIII Encyklika "Rerum Novarum"
Wstęp o odnowieniu ustroju społecznego
1940, rkp., l., k.102

3. Recenzje

25. Recenzja pracy Tadeusza Zielińskiego: Cicero im Wandel der Jahrhunderte. Lipsk 1908 r.
Tłumaczenie fragmentów
B.d., rkp., l., k.54

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI WYDAWNICZEJ I SPOŁECZNEJ

1. Działalność wydawnicza

26. Instytut Historii, PWN, Studia Źródłoznawcze
Umowy i korespondencja wydawnicza
1958-1964, rkp., masz., l., k.24

2. Działalność społeczna

27. Towarzystwo Przyjaciół KUL
Rejestr wpłat na KUL
1964-1965, rkp., masz., l., k.33

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

28. Dokumenty osobiste
Metryka, książeczka wojskowa, karta przynależności do miasta Lwowa.
1888-1950, j.pol. i łac., rkp. i masz., l., k.21
29. Fotografie rodzinne
1906-1956, l., fot.4
30. Dokumenty z okresu studiów
Świadectwo dojrzałości, akt immatrykulacyjny, index lectionum
1906-1911, j.pol. i łac., rkp. i masz., l., k.18
31. Dokumenty pracy nauczycielskiej
Oświadczenie Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie,

Świadectwo Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, oświadczenie Kuratorium Poznańskiego.

1910-1947, rkp. i masz., l., k.8

32. Dyplom - nagroda zespołowa I stopnia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za szczególne osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych.

1967, rkp. i masz., opr., k.1

33. Materiały autobiograficzne

Życiorys Kazimierza Abgarowicza uzupełniony przez inż. Jana Lewandowskiego

1932-1969, rkp. i masz., l., k.2

34. Fotografie pamiątkowe uczniów z roczników 1927 i 1946

1927, 1946-1947, l., k.2

35. Dokumenty emerytalne

1949-1958, masz., l., k.7

36. Zaświadczenie Stowarzyszenia "PAX" o pracy naukowej K.A. wydane w celu przedłożenia komisji lokalowej

1954, masz., k.1

IV. KORESPONDENCJA

a/ wychodząca

37. K.Abgarowicz do prof. dr Jadwigi Karwasińskiej w sprawie tłumaczeń "Żywota I św. Wojciecha"

1959-1960, rkp., l.3, k.7

b/ rodzinna

38. Maria Anna Abgarowicz do syna /K.A./

1919, rkp., l.1, k.2

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUSCIZNY

39. Nekrolog K.A. - "Głos Wielkopolski" z 19/20 V

1968, druk., k.1

Kazimierz Liman: Życiorys K.A.

Biogram do "Wielkopolskiego Słownika Biograficznego"

1972, masz., l., k.3

Anna Marciniak

Poznań

MATERIAŁY ALEKSANDRA KOZIKOWSKIEGO

Aleksander Kozikowski urodził się 2 VI 1879 r. w Fito-
wie na Pomorzu w pow. lubawskim. Rodzice jego - Kasjan Kozikowski i Magdalena z Lipowskich - byli rolnikami. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Biskupcu nad Osą, a do gimnazjum w Brodnicy. Po zdaniu matury pisemnej w marcu 1901 r. nie dopuszczono go do matury ustnej, gdyż został postawiony przed sądem w Toruniu wraz z 60 gimnazystami z Prus Królewskich i W.Ks.Poznańskiego, członkami tajnych polskich kół naukowych, którzy nazywali się Filomatami. W wyniku procesu A.Kozikowski został skazany na tydzień więzienia, władze szkolne natomiast wydalili go z gimnazjum, bez możliwości dokonania matury, którą zdał dopiero w roku 1907. Dzięki ówczesnej sytuacji politycznej /antagonizm między Saksonią a Prusami/ został przyjęty w r. 1902 na studia w Akademii Leśnej w Tharandt koło Drezna, mimo formalnie niepełnej matury. Studia ukończył w roku 1905; pozwolono mu zdawać egzaminy końcowe po zrzeczeniu się pretensji do służby państwowej w Saksonii. W czasie studiów dwukrotnie odbywał praktyki wakacyjne w Miłosławiu.

Po ukończeniu leśnictwa w marcu 1905 roku, A.Kozikowski pracował do kwietnia 1906 r. przy urządzeniu lasów prywatnych na Pomorzu Zachodnim i w W.Ks.Poznańskim. Od kwietnia 1906 do lutego 1907 był adiunktem w nadleśnictwie Łabiszyn. Stamtąd powołany został dekretem Wydziału Krajowego Galicji z dnia 8.II.1907 na posadę prowizorycznego profesora-adiunkta przy Krajowej Wyższej Szkole Gospodarstwa Lasowego we Lwowie, gdzie pracował aż do likwidacji szkoły do roku 1922. W półroczu letnim 1907 wykładał administrację lasu. W celu uzupełnienia wykształcenia otrzymał urlop na rok szkolny 1907/8, który wykorzystał na studia na Wydziale Leśnictwa Akademii Ziemiańskiej w Wiedniu, przedtem jeszcze we wrześniu 1907 r. zdał egzamin maturalny w II Gimnazjum we Lwowie. Roczne studium leśnictwa w Wiedniu zakończył egzaminem państwowym dla nauczycieli szkół leśnych w marcu 1908 r. Następnie z polecenia Wydziału Krajowego odbył w tymże roku kilkumiesięczną podróż naukową po Galicji, w czasie której zwiedził 12 zarządów lasów państwowych i 7 zarządów lasów prywatnych. Jesienią 1908 r. znowu podjął obowiązki w Wyższej Szkole Lasowej, gdzie w dniu 20 XII 1913 r. otrzymał nominację na profesora. Poza administracją lasu wykładał wówczas manipulację biurową leśną, łowiectwo oraz entomologię leśną. Gdy w r. 1917 zaprowadzono w Austrii tytuł inżyniera-leśnika, nostryfikował swoje studia w Niemczech, uzyskując ten tytuł.

W roku 1919 zaocznie brał udział w organizacji Wydziału Rolniczego przy Wszechnicy Piastowskiej w Poznaniu, opracowując program studiów leśnych dla tzw. wydziału ziemian-

skiego. Nie objął jednak proponowanej mu wówczas katedry użytkowania lasu i szacowania wartości lasu, gdyż przedmioty te odbiegały od jego specjalizacji w dziedzinie ochrony lasu i entomologii leśnej; nie odpowiadały mu również warunki pracy w Poznaniu i skromne wyposażenie zakładu. Czynnie natomiast brał udział w organizacji studium leśnego przy Politechnice Lwowskiej, pełniąc od 1922 r. obowiązki zastępcy profesora, a od 1930 - profesora zwyczajnego Katedry Ochrony Lasu i Entomologii na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej. Poza wykładami z ochrony lasu i entomologii leśnej wyspecjalizował się jeszcze wówczas w pszczelnictwie.

W roku 1939 pełnił nadal obowiązki profesorskie w tzw. Lwowskim Instytucie Politechnicznym. W czasie okupacji niemieckiej Lwowa po zamknięciu Politechniki, pełnił w latach 1941-1942 obowiązki dyrektora Spółdzielni Leśników, a od lipca 1942 do 1944 r. wykładał ochronę lasów na zawodowych kursach leśnych. Po wkroczeniu wojsk radzieckich do Lwowa w lipcu 1944 r. brał czynny udział w reaktywowaniu Politechniki jako dziekan oddzielnego Wydziału Leśnictwa; sprawował te funkcje do stycznia 1945 r. W końcu października 1945 r. przeniósł się do Poznania, gdzie zajął Katedrę Ochrony Lasu na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. Katedrę tę prowadził aż do zgonu w dniu 11 VII 1956 roku

W okresie blisko 50-letniej pracy naukowej ogłosił prof. Kozikowski około 100 publikacji w formie podręczników, skryptów i artykułów - te ostatnie ukazywały się zwłaszcza w "Sylwaniu" w latach 1907-1953, "Polskim Piśmie Entomologicznym" i "Ochronie Przyrody" w okresie międzywojennym. Ogłosił

ponadto szereg recenzji. W latach od 1910 do 1938 wykonał A. Kozikowski około 40 planów gospodarstwa leśnego dla lasów prywatnych, rewidując niektóre po upływie 10 lat; ponadto w latach 1916-1920 wykonał około 50 operatów szacowania szkód wojennych w lasach prywatnych. Jako rzeczoznawca brał udział w walkach ze szkodnikami leśnymi, tak w lasach państwowych jak i w prywatnych. Był również ekspertem podczas renowacji i konserwacji Ołtarza Mariackiego w Krakowie.

Kilkakrotnie reprezentował naukę polską na terenie międzynarodowym biorąc udział w zjazdach: międzyszlowski geografów i etnografów w Pradze /1924/, leśników w Rzymie /1926/, leśnych stacji doświadczalnych w Sztokholmie /1929/, entomologicznym w Berlinie /1938/, hodowców pszczół w Bernie /1939/.

Od roku 1929, jako docent Katedry Pszczelnictwa Politechniki Lwowskiej zorganizował przy Zakładzie Ochrony Lasu i Entomologii pracownię do oznaczania chorób i szkodników pszczoły domowej; w czasopiśmie "Bartnik Postępowy" ukazywały się jego komunikaty i rady dotyczące oznaczania szkodników i sposobów ich zwalczania.

Był członkiem licznych instytucji, towarzystw naukowych i innych oraz współpracownikiem trzech komisji Polskiej Akademii Umiejętności: Fizjograficznej /od 1924/, Geograficznej /od 1926/ i Rolniczo-Leśnej /od 1949/. Od roku 1928 był członkiem Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Tow. Naukowego we Lwowie i administratorem majątku ziemskiego tegoż towarzystwa. W latach 1920-1939 wchodził w skład Państwowej Rady Ochrony Przyrody, od r. 1948 zaś - Komisji Biologicznej

Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Od roku 1928 był członkiem, zaś od r. 1932 do chwili wybuchu wojny - przewodniczącym Rady Kuratorskiej Fundacji "Zakłady Naukowo-rolnicze imienia Zenona i Wandy Suszyckich" w Boguchwale koło Rzeszowa. W czasie wojny opiekował się fundacją zaocznie. Od roku 1920 należał do Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Mikołaja Kopernika i przez 2 lata pełnił funkcję przewodniczącego Oddziału Lwowskiego. Był członkiem założycielem Polskiego Związku Entomologicznego w latach 1936-1952 pełnił funkcję prezesa a w roku 1952 otrzymał tytuł członka honorowego prezesa PZE. Od roku 1906 należał do Polskiego Towarzystwa Leśnego, którego prezesem był w latach 1945-1946, po czym w r. 1948 otrzymał tytuł członka honorowego Polskiego Naukowego Towarzystwa Leśnego. We Lwowie był przez szereg lat wiceprezesem, a następnie prezesem Małopolskiego Związku Pszczelarzy. Działał również w Wojewódzkim Związku Pszczelarzy w Poznaniu, gdzie w roku 1947 otrzymał członkostwo honorowe.

x x x

Spuściznę prof. Aleksandra Kozikowskiego zakupiło Archiwum PAN w latach 1960-1961 /w dwu partiach/ od syna twórcy spuścizny, dra Kazimierza Kozikowskiego. Spuścizna zawierała około 0,50 mb. akt; po uporządkowaniu liczy 48 jednostek. Materiały przejęto w stanie dobrym, jednak z przewagą rozsypu i luzów. Prace porządkowe nad spuścizną prof. Kozikowskiego przeprowadzono w końcu roku 1968 i na początku roku 1969.

Wyodrębniono następujące grupy: I. materiały twórczości naukowej, II. materiały działalności, III. materiały biograficzne i IV. materiały o twórcy spuszczalności. Brak w spuściznie osobnej grupy korespondencji, która znalazła się w niektórych materiałach działalności oraz wśród materiałów biograficznych. W grupie I zastosowano układ rzeczowo-chronologiczny, którego trzymano się w pozostałych grupach, z wyjątkiem podgrupy 1 - materiałów działalności - gdzie instytucje, towarzystwa naukowe i uczelnie wyliczono alfabetycznie /j.19-23/.

Prof. Aleksander Kozikowski stosunkowo późno, bo dopiero w roku 1945, związał się z Uniwersytetem Poznańskim, stąd w jego spuściznie dominują materiały twórczości naukowej i działalności związane z jego poprzednią pracą we Lwowie, kolejno w Wyższej Szkole Lasowej /poprzednio noszącej nazwę: Krajowa Wyższa Szkoła Gospodarstwa Lasowego/ i Politechnice Lwowskiej.

Brak zupełnie rękopisów czy maszynopisów artykułów przedwojennych. Z roku 1940 /datacja: "Lwów 4 IV 1940"/ zachował się rękopis podręcznika "Ochrona lasu", nieukończony, zawierający tylko 2 rozdziały: 1. Ochrona gleby leśnej, 2. Ochrona drzewostanu przed szkodliwymi wpływami atmosferycznymi. W podgrupie 2 prac i artykułów znalazły się wykłady prof. Kozikowskiego z leśnictwa, łowiectwa, entomologii leśnej i pszczelnictwa /j.4-17/. Są to głównie wykłady w Wyższej Szkole Lasowej oraz Politechnice Lwowskiej, przy czym podział rzeczowy odpowiada tu mniej więcej rozwojowi zainteresowań i badań prof. Kozikowskiego w różnych okresach pracy naukowo-

dydaktycznej na obu uczelniach. I tak najwcześniejsze chronologicznie są wykłady z leśnictwa opracowane w latach 1909-1912, są one kompletne /j.4-5/. Ze względu na pokrewną tematykę dołączono tutaj jeden wykład popularny z okresu późniejszego /j.6/. Wykłady z zakresu łowiectwa są niekompletne, gdyż autor planował tu 3 obszernie części: "I. Zwierzyna i jej życie, wraz z gwarą myśliwską", "II. Myślistwo" i III. "Hodowla zwierząt", z których tylko pierwsza jest opracowana całkowicie i obszernie na 100 kartach, pozostałe dwie natomiast są tylko naszkicowane i zawierają głównie luźne notaty i wycinki z ilustracjami /j.7/. Wspomniany plan dowodzi, że autor pojmował łowiectwo bardzo szeroko i w tym kontekście dwie następne jednostki są uzupełnieniem wykładów z łowiectwa /j.8-9/. Wykłady z entomologii leśnej są kompletne i zawierają sporą uzupełnień z lat późniejszych. Do tekstów posiadających formę zewnętrzną zwartą dołączone są liczne wkładki ilustracyjne, fotografie i wycinki z gazet /j.10-13/. Najobszerniejszy i najbardziej czytelny jest cykl wykładów z pszczelnictwa, opracowany i przepisany w latach 1930-1934, tj. po utworzeniu Katedry Pszczelnictwa na Politechnice Lwowskiej, zawierający również liczne rysunki i wkładki ilustracyjne /j.14-17/. Jedna teczka materiałów warsztatowych dotyczy szkodników leśnych i ich zwalczania /j.18/. Znalazły się tu m.in. 2 odbitki prac A.Kozikowskiego oraz kilka listów dotyczących owadów-szkodników.

W materiałach działalności, w podgrupie 1, znalazły się fragmentaryczne dokumenty dotyczące pracy A.Kozikowskiego w instytutach, towarzystwach naukowych i uczelniach /j.19-23/.

Drugą podgrupę stanowią tu papiery fundacji "Boguchwała" z lat 1926-1946. Poza aktem fundacyjnym i statutem /j.24/ znalazła się tutaj księga protokołów posiedzeń kuratorium fundacji z lat 1926-1938; protokoły są kompletne od I posiedzenia dnia 2 VI 1926 do zebrania XXVI w dniu 10 XII 1938, część pisana ręką A.Kozikowskiego /j.25/. Uzupełnieniem tej księgi jest indeks uchwał kuratorium założony przez A.K. w roku 1934 /j.26/. Korespondencję prof. Kozikowskiego jako prezesa fundacji pozostawiono w układzie chronologicznym nadanym przez twórcę spuścizny, który nadto sporządził dziennik podawczy do pism z okresu od 29 VI 1938 do 3 VIII 1939 /j.28-29/. Taki sam układ zastosowano w j.30 zawierającej korespondencję prof. Kozikowskiego dotyczącą spraw fundacyjnych z lat 1941-1946; przeważają w niej listy od i do administratora majątku fundacyjnego, inż. Mieczysława Pawłowskiego, które dotyczą bieżących spraw gospodarczych, budżetowych i personalnych. Dwie jednostki zawierają materiały dotyczące planów gospodarczych lasów fundacyjnych /j.31-32/. Akta w j. od 24 do 33 stanowią zatem prawie kompletny - i chyba unikalny - zbiór materiałów do historii i administracji Fundacji "Boguchwała", zasłużonej głównie w zootechnice i w upowszechnianiu kultury rolnej. W podgrupie 3 materiałów działalności znalazły się papiery dotyczące szacowania lasów i planów gospodarczych leśnych /j.34-35/; stanowią one jednak tylko nikły procent szacunków i planów leśnych wykonanych przez A.K. /por.s.39/.

Grupa III - materiałów biograficznych - zawiera oprócz dokumentów osobistych A.Kozikowskiego /j.36-37/ materiały autobiograficzne /j.38-40/ oraz materiały z okresu szkolnego

i studiów /j.41-46/. Wśród materiałów autobiograficznych najcenniejszą pozycję stanowi "Dziennik z praktyki leśnej" w formie pamiętnika naukowego z lat 1901-1908, spisane w roku 1909. Znajdują się w nim sprawozdania z praktyk w nadleśnictwach poznańskich i pomorskich w okresie studiów oraz z pracy w lesnictwie po roku 1905. W tym samym poszycie - jako ciąg dalszy - występuje sprawozdanie z podróży naukowej po Galicji w roku 1908. Notaty te, przeplatane wspomnieniami i refleksjami, dają cenny materiał do historii gospodarki leśnej oraz przedstawiają ówczesny stosunek A.Kozikowskiego do lasu i leśnictwa /j.38/. Jak wynika ze spisu treści brak tu około 40 stron zakończenia. Poza tym w materiałach autobiograficznych znalazło się kilka życiorysów i spisów publikacji, w różnych wersjach i odciskach, pisanych w latach 1909 do 1954 /j.39-40/.

W materiałach z okresu szkolnego i studiów najwcześniejszy chronologicznie jest poszyt akt, korespondencji urzędowej i prywatnej oraz wycinków z prasy zatytułowany "Proces Toruński 1901/2", dotyczący wspomnianego już procesu Filomatów Pomorskich. W aktach tych wśród korespondencji przeważają listy od adwokata Wyczynskiego z Brodnicy /j.41/. Z okresu studiów A.Kozikowskiego w Akademii Leśnej w Tharandt k/Drezna zachowały się notatki z wykładów ochrony lasu i entomologii leśnej według profesorów Becka i Jacobi /j.42/, fragment pytań egzaminacyjnych /j.43/ oraz świadectwo końcowe z dnia 10 III 1905 /j.44/. Najcenniejszym źródłem z tego okresu jest jednak "Kalendarz wywiadczo-informacyjny Polaków studiujących leśnictwo w Tharandt i w Eberswalde" z lat

1905-1906. Zawiera on 45 nazwisk z Tharandt /cz.I/ oraz 13 nazwisk z Eberswalde /cz.II/. Rejestr ten prowadził Mieczysław Lewicki, a później Antoni Pacyński /późniejszy naczelnik Fundacji Kórnickiej, zamordowany przez hitlerowców w roku 1939/. Jest to dokument ciekawy, choć fragmentaryczny i w odpisie, dokonanym częściowo przez Pacyńskiego, częściowo przez Kozikowskiego; ma on bezsporną wartość źródłową /j.45/. Ostatnią pozycję w omawianej podgrupie stanowią notaty z łowiectwa wykładanego przez doc. Laedera w Akademii Ziemiańskiej w Wiedniu /j.46/.

W materiałach o twórcy spuścizny /grupa IV/ znalazło się jedno drukowane wspomnienie pośmiertne, nieustalonego autora /j.47/ oraz życiorys prof. Kozikowskiego z niepełną bibliografią, opracowany przez syna /j.48/.

Spuścizna prof. Aleksandra Kozikowskiego nie jest obszerna, ale zawiera wiele pozycji, które stanowią cenne źródło do historii polskiego leśnictwa. Spuścizna została opatrzona sygnaturą P.III-14.

Fragment spuścizny prof. Kozikowskiego znajduje się również w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu i zawiera materiały dotyczące organizacji studiów rolniczo-leśnych w Poznaniu w latach 1919-1920. Są to 1/ obszerny memoriał A.Kozikowskiego pt.: "Organizacja Wydziału Ziemiańskiego przy Uniwersytecie w Poznaniu" /maszynopis z 15 V 1919, k.23/ oraz zeszyte z nim "Uzasadnienie organizacji Wydziału Ziemiańskiego i jego Oddziału Leśnictwa w Uniwersytecie Poznańskim"/masz., k.9/; 2/ pismo A.Kozikowskiego do Komisji Organizacyjnej Wydziału Lasowego Wszechnicy Piastów

skiej w Poznaniu, wraz z programem wykładów z 1 IX 1919 r. /brulion rkp. 1 k. oraz maszynopis 4 k./; 3/ cztery listy dotyczące organizacji studiów leśnych w Poznaniu; a/ list prof. Niklewskiego z 11 V 1919, b/ dwa listy J. Rivoiego z 5 VIII 1919 i z 5 II 1920, c/ list prof. Kozikowskiego do J. Rivoiego z 15 II 1920. Materiały powyższe przekazał prof. Kozikowski do Biblioteki Głównej WSR dnia 30 I 1953 r. na skutek pisma Rektoratu WSR z dnia 24 I 1953, nawołującego do zbierania materiałów historycznych dotyczących powstania Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego. /Na materiały te zwrócił Oddziałowi uwagę prof. dr Józef Broda/.

* Materiały te opracował prof. Kazimierz Ślaski dla "Rocznika Grudziądzkiego", por. bibliografia.

ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA

1. /bez autora/ - "Aleksander Kozikowski" oraz "Spis prac naukowych i publikacji prof. dra Aleksandra Kozikowskiego", Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za III i IV kwartał 1956, s. 107-112.
2. K. Kozikowski - Życiorys prof. Aleksandra Kozikowskiego, masz. k. 4, 1956, por. j. 48.
3. S. Brzozowski - "Kozikowski Aleksander /1879-1956/", Polski Słownik Biograficzny t. XIV/4, s. 632-633.
4. Dzieje akademickich studiów rolniczych i leśnych w Wielkopolsce 1919-1969, Poznań 1970, s. 311-312 /B. Kiełczewski/ i passim.

5. A. Marciniak - Spuścizny profesorów Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego i Wyższej Szkoły Rolniczej w Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, w: "Monografie historyczne z dziejów akademickich studiów rolniczych i leśnych w Wielkopolsce", Poznań 1970, s. 74-76.
6. K. Ślaski - Przyczynki do toruńskiego procesu Towarzystwa Pilomatów z r. 1901, "Rocznik Grudziądzki" t. V-VI, Grudziądz 1970, s. 309-334.
7. Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego na tle jego rozwoju, Warszawa 1974, s. 413-415 i passim.
8. A. Marciniak - Kozikowski Aleksander /1879-1956/, Wielkopolski Słownik Biograficzny /w druku/.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1 - 18
1. Prace i artykuły	1 - 3
2. Wykłady	4 - 17
3. Materiały warsztatowe	18
II. Materiały działalności	19 - 35
1. Instytucje, towarzystwa naukowe i uczelnie	19 - 23
2. Fundacja "Boguchwała"	24 - 33
3. Szacunki leśne	34 - 35
III. Materiały biograficzne	36 - 46
1. Dokumenty osobiste	36 - 37
2. Materiały autobiograficzne	38 - 40

3. Materiały z okresu szkolnego
i studiów

41 - 46

IV. Materiały o twórcy spuścizny

47 - 48

I. MATERIAŁY O TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. Prace i artykuły

1. Ochrona lasu.

Podręcznik

1940, rkp., l., k.37

2. Samolotowe zwalczanie osnu gwiazdzistej

1946, masz., l., k.3

3. Przedmowa do VI wydania "Entomologii lasowej"

1951, masz., l., k.2

2. Wykłady

a/ Lesnictwo

4. Administracja lasu

Wykłady w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie

1909, rkp., l., k.141

5. Manipulacja biurowa /lesna/

Wykłady w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie

1910-1912, rkp., l., k.58

6. Ekonomiczne i przyrodnicze znaczenie lasów

Wykłady popularne na Uniwersytecie Ludowym

1923, rkp., l., k.7

b/ Łowiectwo

7. Łowiectwo

Wykłady w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie, z notatami

1909, rkp. i druk. ryc., j.pol. i niem., l., k.150

8. Rozwój genetyczny zwierząt jeleniowatych /wg tablicy F. Bley'a/

Ok. 1909, rkp., l., k.13

9. Hodowla bażantów

1912, rkp., l., k.45

c/ Entomologia

10. Inhaltsübersicht für den Vortrag "Forstentomologie"

Pierwotny spis treści wykładów entomologii leśnej w Krajowej Wyższej Szkole Gospodarstwa Lasowego

Ok. 1910, rkp., j.niem., l., k.2

11. Entomologia lasowa

Wykłady w Wyższej Szkole Lasowej i na Politechnice Lwowskiej, uzupełniane na Uniwersytecie Poznańskim do r. 1951

1913, rkp., masz. i druk. ryc. i fot., l., k.1-194

12. J.w.

k.195-367

13. Owady szkodliwe i pożyteczne w sadach i ogrodach

Wykłady w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie

1919, rkp. i druk, l., k.46

d/ Pszczelnictwo

14. Cz.I. Anatomia i fizjologia pszczoły

1930, rkp., l., k.93

15. Cz.II. Życie pszczoły
1931 /uzup. 1935 i 1946/, rkp. i druk, l., k.93
16. Cz.III. Hodowla pszczół
1932, rkp., l., k.130
17. Cz.IV. Choroby i szkodniki pszczół
1933/34, rkp., l., k.102

3. Materiały warsztatowe

18. Szkodniki leśne /owady/ i ich zwalczanie
Notatki, ryciny i fotografie, korespondencja i prospekty, 2 odbitki prac A.Kozikowskiego o szkodnikach
1926-1954, rkp., masz., druk, ryc., fot., j.pol. i niem., l., k.84 + s.39

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI

1. Instytucje, towarzystwa naukowe i uczelnie
19. Państwowa Rada Ochrony Przyrody
1925-1931, masz., l., k.2
20. Polska Akademia Umiejętności. Komisje: Fizjograficzna, Geograficzna oraz Nauk Rolniczo-Leśnych
1924-1949, masz., l., k.5
21. Polskie towarzystwa naukowe: Tow.Naukowe we Lwowie, Polskie Naukowe Towarzystwo Leśne, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Polski Związek Entomologiczny
1928-1952, masz. i druk, l., k.4

22. Politechnika Lwowska /Lwowski Instytut Politechniczny/ Wydział Rolniczo-Lasowy
1931-1945, rkp. i masz., j.pol., ros. i ukr., l., k.9
23. Uniwersytet Poznański. Wydział Leśny.
1949-1951, masz., l., k.3

2. Fundacja "Boguchwała"

24. Akt fundacyjny i statut organizacyjny Fundacji pod nazwą: "Zakłady Naukowo-rolnicze imienia Zenona i Wandy Suszyczych w Boguchwale"
1926, masz., l., k.8
25. Księga protokołów Kuratorium Fundacji "Boguchwała"
1926-1938, rkp. i masz., l. i sz., k.87
26. Indeks ważniejszych uchwał Kuratorium założony d. 7 X 1934
1934, rkp., sz., k.15
27. Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Boguchwale
1934-1939, rkp. i masz., l., k.22
28. Korespondencja A.K. jako prezesa Fundacji "Boguchwała"
Korespondencja wychodząca i wpływająca z fragmentem dziennika podawczego; korespondencja głównie z administratorem majątku inż. Mieczysławem Pawłow-
skim, częściowo z członkami Kuratorium. Pisma, sprawozdania i bilanse, sprawy personalne.
1938-1939, rkp. i masz., l., k.1-145
29. J.w.
k.146-319
30. Korespondencja A.Kozikowskiego dotycząca spraw Fundacji po roku 1939
1941-1946, rkp. i masz., l., k.35

31. Lasy fundacyjne w Boguchwale

Materiały do rocznych planów gospodarczych: korespondencja, plany i mapy przeglądowe lasów 1931-1938, masz. i ryc., l., k.7 + 10 ryc.

32. Plan gospodarczy lasu fundacyjnego w Boguchwale na okres gospodarczy 1932-1941

1932-1938, rkp., masz., druk i ryc., opr., k.89 + 5 map

33. Notatki dotyczące historii wsi Boguchwała /d.Pietraszówka/

B.d., rkp., l., k.7

3. S z a c u n k i l e s n e

34. Lasy dworskie Małnów pow. Mościska

Plan gospodarczy na dziesięciolecie 1933/34-1942/43, materiały szacunkowe, mapy i plany leśne 1934-1939, rkp., masz. i druk, ryc., l. i sz., k.99 + 5 ryc.

35. Kalników Las. Rok gospodarczy 1938/39

Fragment książki gospodarczej prowadzonej przez A.K. 1938-1939, rkp., l., k.20

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

1. D o k u m e n t y

36. Świadectwo urodzenia /wyciąg/, 2 fotografie, dowód osobisty i paszport

1902-1939, rkp., druk, fot., j.pol., franc. i niem., l. i sz., k.3 + 2 druki s.80

37. Nominacje profesorskie

1907-1953, rkp., powiel. i masz., j.pol. i niem., l., k.12

2. M a t e r i a ł y a u t o b i o g r a f i c z n e

38. "Dziennik z praktyki leśnej"

Pamiętnik naukowy A.K. za lata 1901-1908 /niekompletny, brak ok. 40 stron zakończenia/ 1909, rkp. i ryc., sz., s.144 + 2 mapy gosp.

39. Autobiografie /8 wersji/

1909-1950, rkp. i masz., l., k.20

40. Bibliografie prac własnych zestawione przez A.K.

1922-1954, rkp. i masz., l., k.26

3. M a t e r i a ł y z o k r e s u s z k o l n e g o i s t u d i ó w

41. Proces toruński 1901-1902

Akta procesu toruńskich gimnazystów, korespondencja /głównie adwokata Wyczyńskiego z Brodnicy/, wycinki prasowe 1901-1902, j.pol. i niem., rkp., rkp. powiel. i druk, sz., k.107

42. "Forstschutz und Forst-Insektenkunde"

Notatki A.K. z wykładów prof. Becka i prof. Jacobi w Akademii Leśnej w Tharandt k/Drezna 1903-1904, rkp., j.niem., l., s.94 + 208

43. Pytania egzaminacyjne z leśnictwa oraz zadania z matematyki w Tharandt /fragment/

1905, rkp., j.niem., l., k.2

44. Zeugnis der Königlich Sächsischen Forstakademie zu Tharandt z wykazem ocen A.K. na kursie I i II w latach 1902-1905
1905, rkp. i druk, j.niem., l., k.2
45. "Kalendarz wywiadowczo-informacyjny Polaków studiujących lesnictwo w Tharandt i Eberswalde w latach 1899-1905" /Odpis/.
1905, rkp., l., k.21
46. "Wildkunde und Jagdbetrieb"
Notaty z wykładów doc. Laedera w Akademii Ziemiańskiej w Wiedniu
1907, rkp., j.niem., l., k.8

IV. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUSZCZNY

47. /bez autora/ "Aleksander Kozikowski" /wraz ze spisem publikacji/
Nadbitka ze "Sprawozdań PTPN" za III i IV kwartał
1956 r., s.107-112.
1956, druk, l., k.3
48. Kazimierz Kozikowski, Życiorys prof. Aleksandra Kozikowskiego
/z niepełną bibliografią prac/
1956, masz., l., k.4

Zofia Wardęska

Poznań

MATERIAŁY EDWARDA LUBICZ-NIEZABITOWSKIEGO

Edward Lubicz-Niezabitowski urodził się 30 V 1875 r. w Bugaju koło Miłosławia w Wielkopolsce. Maturę uzyskał w Przemyśle. Od najmłodszych lat wykazywał duże zainteresowanie naukami przyrodniczymi, co zadecydowało o wyborze studiów: zapisał się na Wydział Lekarski Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jednocześnie pracował w Muzeum Przyrodniczym Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie porządkując w przeciągu 10 lat jego zbiory. W tym czasie wraz z kilkoma kolegami założył kółko przyrodnicze, którego został prezesem. Doktorat wszech nauk lekarskich otrzymał w 1900 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim, następnie został asystentem przy katedrze botaniki prof. Rostafińskiego. Po zdaniu egzaminu państwowego w 1903 r., pełnił obowiązki profesora gimnazjum w Nowym Targu, gdzie zorganizował pierwsze w kraju bezpłatne ambulatorium dla młodzieży szkolnej. W tym samym roku ożenił się z Leontyną Schille. W Nowym Targu rozpoczął również praktykę lekarską.

Od 1907 r. E.Lubicz-Niezabitowski zajął się badaniami paleontologicznymi. Zwiedził ważniejsze muzea i ogrody botaniczne.

niczne zachodnioeuropejskie. W 1910 roku uzyskał z Akademii Umiejętności stypendium Fundacji Osławskiego na wyjazd za granicę do stacji zoologicznych. Pod kierunkiem prof. K. Cori w Stacji Zoologicznej w Trieście zapoznał się z fauną Adriatyku i zebrał bogaty materiał naukowy, który przesłał do Polski. Następnie przebywał w Stacji Zoologicznej w Ville-Franche sur Mer, gdzie pracował pod kierunkiem dr M. Davidowa. Zbiór preparatów z okazów fauny planktonowej E. Lubicz-Niezabitowski przekazał Zakładowi Biologii Uniwersytetu Poznańskiego; został on zniszczony w 1939 r. przez Niemców. Ostatnią placówką badawczą, którą odwiedził E. Niezabitowski, był Neapol.

W czasie I wojny światowej był E. Niezabitowski dyrektorem założonego przez siebie szpitala Czerwonego Krzyża w Nowym Targu, a po jego ewakuacji - kierownikiem szpitala wojskowego na froncie włoskim w Mariborze.

W 1920 r. powrócił do Krakowa zaproszony przez Wydział Lekarski Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wykładał na nim biologię do chwili mianowania go profesorem anatomii i histologii porównawczej zwierząt na Uniwersytecie Poznańskim w 1921/22 r. Na tym stanowisku E. Niezabitowski brał czynny udział w życiu naukowym w kraju i zagranicą. Przez kilka lat pełnił obowiązki dziekana Wydziału Rolniczo-Lesnego UP oraz rektora w roku akademickim 1928/29. W okresie międzywojennym był również dyrektorem Muzeum Przyrodniczego w Poznaniu. Należał do kilku towarzystw naukowych m.in. w r. 1945 został wybrany członkiem Polskiej Akademii Umiejętności.

W okresie okupacji pracował w szpitalu Ujazdowskim w Warszawie. Wykładał w tajnej Szkole Rolniczej /SGGW/ do 1944 r.

Zmarł w Poznaniu 5 XI 1946 r.

Materiały po Edwardzie Lubicz-Niezabitowskim o objętości około 0,50 mb., poszeregowane i ułożone w teczkach, zakupiono w r. 1958 od wdowy na podstawie spisu /13 pozycji/. W wyniku prac porządkowych podzielono je na sześć następujących grup: I - materiały twórczości naukowej, II - materiały działalności naukowej, III - materiały biograficzne, IV - korespondencja, V - materiały o twórcy zespołu, VI - materiały rodzinne.

W grupie I wyodrębniono trzy podgrupy: a/ prace i artykuły, b/ wykłady, c/ materiały warsztatowe. Uwagę zwraca praca objęta jednostkami 5-10, nieopublikowana, przedstawiająca bogaty materiał dotyczący morfologii fauny Polski od paleolitu do średniowiecza. Pozostałe materiały z dziedziny wykopalisk uzupełniają tematycznie wspomniane zagadnienia.

Grupa II jedynie fragmentarycznie obrazuje działalność naukową E. Niezabitowskiego.

Interesującą partię stanowią materiały biograficzne wyjątkowo kompletnie zachowane. Na czoło wysuwa się jednostka 22: wszystkie umowy o pracę, które zawarł E. Niezabitowski w latach 1885-1943.

Pozostałe grupy IV i V liczą w sumie zaledwie 12 jednostek i zawierają nieliczną korespondencję.

W ostatniej grupie VI znajdują się materiały rodzinne z lat 1799-1946, przeważnie metryki i zestawienia genealogiczne.

Zespół posiada w Archiwum PAN sygnaturę P.III-3. Inwentarz obejmuje 41 jednostek.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1 - 16
a/ prace i artykuły	1 - 12
b/ wykłady	13 - 15
c/ materiały warsztatowe	16
II. Materiały działalności naukowej	17 - 20
III. Materiały biograficzne	21 - 29
IV. Korespondencja	30 - 37
a/ wychodząca	30
b/ wpływająca	31 - 36
c/ wydawnicza po śmierci B.Niezabitowskiego	37
V. Materiały o twórcy zespołu	41
VI. Materiały rodzinne	38 - 40

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

a/ Prace i artykuły

1. Czaszka bizona /*Bison priscus* Bojanus/ z Gryżyny
B.d., rkp. i masz., j.pol., łac., franc., niem., l., k.7
2. Czaszka Bos taurus primigenius Rutim. wydobyta z Prosn
B.d., masz., druk., j.pol., łac., niem., l., k.13
3. Hodowla zwierząt, łowiectwo i rybactwo u mieszkańców Polski Zachodniej w okresie kultury łużyckiej /r. 750-400 przed Chr./ i w okresie wczesnohistorycznym /r. 600-1100/
B.d., masz., j.pol., franc., l., k.11
4. Jeszcze o występowaniu brodawek skórnych /verrucae/
B.d., masz., l., k.1
5. Stosunek człowieka do zwierząt w Polsce od paleolitu do średniowiecza
Redakcja I
1945, rkp., druk, fot., j.pol., łac., l., k.221 /fol. 1-221/
6. J.w.
K.154 /fol.222-376/
7. J.w.
Redakcja I
Fragment
1945, masz., fot., j.pol., łac., l., k.123
8. J.w.
Redakcja II
Fragment
1945, masz., j.pol., łac., l., k.107

9. Stosunek człowieka do zwierząt w Polsce od paleolitu do średniowiecza

Redakcja III

1945, masz., fot., j.pol., łac., k.270 /fol.1-270/

10. J.w.

Redakcja III

K.137 /fol.271-408/

11. Szczątki bizona /Bison priscus Bojanus/ z koryta Wisły pod Warszawą

B.d., rkp., j.pol., łac., l., k.3

12. Szczątki kostne wczesno-historyczne /wiek VII-XI po Chr./ z Lubicza nad Drwęcą

B.d., masz., j.pol., franc., l., k.8

b/ Wykłady

13. Wykłady z fizjologii ogólnej na Uniwersytecie Poznańskim wraz z materiałami

1937-1939, rkp., masz., druk, l., k.223

14. Wykłady z biologii na Uniwersytecie Poznańskim wraz z materiałami

1937-1939, rkp., l., k.185

15. J.w.

1937-1939, rkp., druk., l., k.130

c/ Materiały warsztatowe

16. Notatki i receptury farmakologiczne

Przed 1944, rkp., druk, l., k.198

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

17. Polska Akademia Umiejętności

Komisja Fizjograficzna

Kraków 1901-1939, masz., druk., l., k.3

18. Polska Akademia Umiejętności

Wydział Lekarski

Kraków 1945, masz., druk., l., k.2

19. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

1924, masz., k.1

20. Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika

Oddział Poznański

1937, druk, k.1

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

21. Świadectwa: chrztu, dojrzałości i in.

1894-1904, masz., druk, j.pol., łac., niem., l., k.14

22. Stypendia i umowy o pracę

1885-1943, rkp., masz., druk, j.pol., franc., niem., l., k.75

23. Zasiadania

1885-1945, rkp., masz., druk. j.pol., niem., l., k.7

24. Zasiadania uniwersyteckie i kopie dyplomu doktora medycyny

1894-1900, rkp., masz., druk., j.pol., łac., l., k.12

25. Gratulacje i zaproszenia
1903-1921, rkp., masz., druk, l., k.5
26. Odznaczenia
1910-1933, rkp., druk, j.pol., niem., l., k.4
27. Renta inwalidzka i zaopatrzenie emerytalne
1915-1939, rkp., masz., j.pol., niem., l., k.27
28. Autobiografia
1945, rkp., l., k.43
29. Fotografie
1913-1931, szt.11

IV. KORESPONDENCJA

a/ Wychodząca

30. Zamojski Piotr
Poznań 1945, masz., l.1, k.1

b/ Wpływająca

31. Blauten/?/ Jan
Kraków 1895, rkp., l.2, k.4
32. Czetwertyński Andrzej
B.m.d., rkp., druk, l.1, k.1
33. Klonowski K.
Poznań 1927, rkp., druk, l.1, k.2
34. Kostrzewski Józef
Poznań 1946, masz., l.1, k.1
35. Raciborski Marian
Dublany 1907-1909, rkp., l.4, k.10

36. Zaleski Karol
Lublin 1944, rkp., l.1, k.1

c/ Korespondencja wydawnicza po śmierci E.Niezabitowskiego

37. Państwowe Muzeum Archeologiczne
Warszawa 1949, masz., l.1, k.1

V. MATERIAŁY O TWÓRCY ZESPOŁU

38. Bibliografia prac E.N.
B.d., rkp., masz., j.pol., franc., niem., l., k.26
39. Spis książek z biblioteki E.N.
B.d., rkp., j.pol., franc., niem., ang., l., k.22
40. Nekrolog i wspomnienie pośmiertne w "Głosie Wielkopolskim" nr 308 z dn. 8 XI 1946 r.
1946, druk, l., k.2

VI. MATERIAŁY RODZINNE

41. Metryki i zestawienia genealogiczne
1799-1946, rkp., masz., druk, j.pol., ros., l., k.32

SPRAWOZDANIE ARCHIWUM PAN ZA ROK 1975

I. S p r a w y o g ó l n e

A/ O r g a n i z a c y j n e. W Archiwum PAN w Warszawie prowadzone były nadal prace przygotowawcze związane z przewidywanym w r. 1976 powołaniem sieci archiwów Polskiej Akademii Nauk.

W wykonaniu zarządzeń władz Akademii opracowano regulamin pracy Archiwum PAN oraz regulamin korzystania z Funduszu Akcji Socjalnej.

Wiosną 1975 r. 12-osobowa grupa pracowników Archiwum PAN uzyskała parusetzłotowe podwyżki uposażeń.

W październiku odbyła się oficjalna inauguracja działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu, powołanego decyzją Sekretarza Naukowego PAN z 31 I 1974 r.

B/ L o k a l o w e. W Archiwum PAN w Warszawie warunki lokalowe nie uległy zmianie i są nadal bardzo ciężkie z punktu widzenia pracowników /ciasnota oraz duszne pomieszczenia/ oraz osób korzystających ze zbiorów; magazyny Archiwum w Warszawie są przepełnione.

C/ S t a n p e ł n y c h e t a t ó w wzrósł do 23, w związku z przyjęciem skierowanej do pracy dr J. Zimińskiej.

Z dniem 31 XII 1975 r. przeszła na emeryturę dr A. Szejczerowa.

Personel Archiwum składał się w końcu roku z 4 pracowników naukowych /1 profesor nadzw., 1 docent dr hab., 2 adiunktów/, 7 dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej /3 starszych dokumentalistów, 2 dokumentalistów, 2 adiunktów/, 3 bibliotekarzy /1 starszy kustosz, 1 kustosz, 1 starszy bibliotekarz/, 7 osób na etatach archiwistów, 1 st. ref. administracyjnego i 1 starszego magazyniera. Nadto 5 osób zatrudnionych było w niepełnym wymiarze godzin. Dorywczo na pracach zleconych współpracowało z Archiwum kilka osób m.in. maszynistka i pomocnik magazyniera.

D/ R a d a N a u k o w a powołana na nową kadencję pod przewodnictwem prof. dr Ludwika Bazyłowa odbyła 2 posiedzenia: jedno poświęcone dyskusji nad aktualnym stanem prac Archiwum, drugie - zatwierdzeniu planów pracy Archiwum na lata 1976-1980 oraz na rok 1976.

E/ K o l e g i u m sprawujące funkcje doradcze w sprawach związanych z całokształtem działalności placówki odbyło 4 posiedzenia /w tym 1 w Oddziale APAN w Zabrzu/, przy czym czwarte posiedzenie - z uwagi na zarządzenia ograniczające podróże służbowe w IV kwartale 1975 r. - odbyło się wyłączenie przy udziale warszawskich członków - jako rozszerzone Prezydium Kolegium.

F/ Prace organizacyjne, zwłaszcza związane z początkową fazą działalności Oddziału APAN w Zabrzu wymagały odbycia licznych podróży służbowych.

II. Z a s ó b Archiwum powiększył się - po uwzględnieniu wszelkich zmian - o około 184,8 mb. W Warszawie przyjęto na

podstawie 27 spisów zdawczo-odbiorczych około 27,4 mb. materiałów pochodzenia kancelaryjnego oraz około 16 mb. materiałów pochodzenia prywatnego /dary i zakupy/. Do Oddziału APAN w Krakowie napłynęło łącznie około 85,5 mb. obu kategorii, od Oddziału APAN w Poznaniu około 4 mb. materiałów pochodzenia prywatnego /oraz około 0,10 mb. depozytów/, do Oddziału APAN w Zabrzu około 17 mb. głównie pochodzenia kancelaryjnego. Nadto na podstawie odpowiednich specyfikacji przyjęto /do listopada 1975 r. włącznie/ 1878 pozycji książkowych /łącznie około 37 mb./ do rezerwy wieczystej PAN.

W związku z powyższymi zmianami zasób Archiwum PAN osiągnął na koniec 1975 r. stan około 1368,8 mb., z czego w Warszawie oraz magazynie terenowym - około 969 mb., w Krakowie - około 268,5 mb., w Poznaniu - około 108 mb., w Zabrzu - około 24 mb. Ponadto zasób rezerwy wieczystej wydawnictw PAN po opracowaniu wynosi około 870 mb. Zasób archiwalny wynosi zatem łącznie około 2240 mb.

Poza aktami placówek i komórek PAN, ważniejsze nabytki w Warszawie stanowiły materiały pochodzenia prywatnego, uzyskiwane w drodze darów z rąk spadkobierców lub twórców spuścizn oraz zakupów. Część pozyskanych materiałów stanowi uzupełnienie dawniej nabytych fragmentów spuścizn. Zestawienie nabytych spuścizn podaje załącznik 1.

Zakup dokonano na podstawie decyzji Komisji Oceny Zakupów, która odbyła 2 posiedzenia.

Nadal gromadzono teczki biograficzne i zagadnieniowe, których liczba doszła do 394 oraz medale i plakiety, których przybyło 27 /15 - dary, 12 - zakupy/, osiągając ogółem stan 518 sztuk.

III. Naukowo - techniczne opracowanie materiałów archiwalnych
W Archiwum PAN w Warszawie uporządkowano spuścizny S. Baleya /144 j./ i J. Wolińskiego /155 j./. W toku porządkowania znajdują się spuścizny E. Kipy, W. Stysia, J. Tokarskiego i H. Ułaszyna - 2 ostatnie - dużych rozmiarów - stanowią kontynuację z roku 1974.

Kontynuowano kompletowanie scalonej kartoteki korespondencji zawartej w spuściznach po uczonych, które znajdują się w zasobie Archiwum PAN. Uzupełniano na bieżąco kartotekę inwentarzy w miarę kończenia prac inwentaryzacyjnych przy poszczególnych zespołach.

Sporządzono II część tymczasowego spisu zawartości materiałów prof. R. Manteuffla /pozycje 107-201/ oraz spis dalszej części spuścizny E. J. Pokrzywnickiego. W toku opracowania znajduje się spis tymczasowy spuścizny A. Czubyńskiego.

Opracowano zestawienie nabytków Archiwum PAN za lata 1964-1974, a także wykaz sygnatur. Opracowano wzór karty zespołu oraz instrukcję jej wypełniania. Przeprowadzone zostało sconcertum teczek zagadnieniowych.

W ramach opieki nad narastającym zasobem archiwalnym przeprowadzono 32 wizytacje w Wydziałach i placówkach naukowych PAN w Warszawie i w Gdańsku oraz w zarządach towarzystw naukowych pozostających pod opieką PAN. Udzielono wielu konsultacji metodycznych w zakresie prowadzenia kancelarii systemem bezdziennikowym, opracowywania instrukcji kancelaryjnych i wykazów akt, archiwizowania akt i dokumentacji naukowej. W celu opracowa-

nia nowej wersji wykazu akt Sekretariatu Administracyjnego PAN nawiązano współpracę z Biurem Organizacyjno-Prawnym PAN. Przeprowadzono indywidualne szkolenie osób zajmujących się w Wydziałach, Komitetach i instytutach PAN oraz towarzystwach naukowych opracowywaniem wykazu akt, względnie ich nowelizacją, porządkowaniem i przekazywaniem do APAN akt kat. "A" oraz brakowaniem akt kategorii "B".

K o m i s j a b r a k o w a n i a a k t u d z i e l i ł a placówkom PAN i towarzystwom naukowym znajdującym się pod opieką PAN 16 zezwoleń na oddanie na makulaturę akt o łącznym wymiarze około 185 mb. Przeprowadzono 4 ekspertyzy akt przeznaczonych do wybrakowania /w tym 1 w Gdańsku/.

IV. D z i a ł M i k r o f i l m ó w, F o t o k o p i i i F o t o g r a f i i

Dział objął mikrofilmowaniem zabezpieczającym zbiory własne Archiwum oraz zapewnił wykonanie licznych reprodukcji fotografii do zbiorów własnych, a w szczególności dla potrzeb wystawowych. Korzystając z usług Stacji Reprograficznej Ośrodka Informacji Naukowej PAN wykonano łącznie 553 fotografie, 4000 klitek mikrofilmów negatywowych, 2570 klitek pozytywowych, 1178 sztuk kserokopii dla bieżących potrzeb placówki. Dzięki temu zbiory Działu wraz z Oddziałami terenowymi osiągnęły w 1975 r. liczbę ponad 748 tys. klitek negatywów, 2088 tys. klitek pozytywów, 23 053 sztuk fotografii i fotokopii, około 800 sztuk kserokopii, 40 sztuk muleży wystawowych.

Dla celów kwerend archiwalnych wykonano ze zbiorów APAN ponad 6 tys. klitek pozytywów mikrofilmowych, blisko 100 fotografii oraz 500 sztuk kserokopii.

W roku sprawozdawczym Dział poświęcił znaczną część pracy na oddzielenie magazynowe mikrofilmów negatywowych od pozytywowych, odpowiednio przesysgnowując zbiory. Założono oddzielne książki inwentarzowe negatywów i pozytywów. Prace w tym zakresie trwają.

V. W d z i a ł e I n w e n t a r z a C e n t r a l n e g o m a t e r i a ł ó w ź r ó d ł o w y c h d o d z i e j ó w n a u k i i t e c h n i k i p o l s k i e j wznowione zostały prace w związku z przyjęciem do pracy dr J. Zimińskiej, która objęła opiekę nad tym działem. Przeprowadzona została szczegółowa weryfikacja dotychczasowych wyników oraz poczynione przygotowania do rozwinienia prac /kwerendy/ nad rozbudową Inwentarza.

Wznovione w r. 1974 prace nad "W y k a z e m u c z o n y c h p o l s k i c h" polegały w r. 1975 na porządkowaniu "Wykazu źródeł" oraz opracowaniu alfabetycznego wykazu skrótów bibliograficznych. Kompletowanie kartoteki jest na ukończeniu.

VI. Księgozbiór biblioteki podręcznej powiększył się o 275 woluminów druków zwartych oraz 251 woluminów czasopism, co powiększyło ogólny stan zbiorów do 15 101 woluminów wydawnictw zwartych i ciągłych.

W wyniku podsumowania ksiąg inwentarzowych została ustalona wartość druków zwartych, znajdujących się w ewiden-

cji biblioteki podręcznej w Warszawie. Założony w listopadzie inwentarz czasopism zapoczątkował pracę nad wartościowaniem wydawnictw ciągłych.

W zakresie udostępniania księgozbioru wypożyczono na rewersy 113 wol. druków zwartych i 207 wol. czasopism. Na miejscu udostępniono 198 osobom 365 wol. druków zwartych i 360 wol. czasopism, nie licząc wydawnictw encyklopedycznych i informacyjnych, z których czytelnicy korzystali na zasadzie wolnego dostępu do półek. Do innych bibliotek wypożyczono 7 wol., z innych bibliotek sprowadzono 85 wol.

VII. U d o s t ę p n i a n i e i p o p u l a r y z a c j a z a s o b u

W pracowni naukowej w Warszawie zanotowano 510 odwiedzin osób korzystających z materiałów archiwalnych i księgozbioru, 15 razy wypożyczano materiały archiwalne na zewnątrz, 2 razy wypożyczano do Archiwum materiały z innych zbiorów. Załatwiono 8 kwerend, w tym 4 dla interesantów zagranicznych. Dla Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych sporządzono zestawienie tematów opracowanych na podstawie zasobu Archiwum PAN.

We współpracy z Zakładem Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN zorganizowano polską część wystawy "250 lat Akademii Nauk ZSRR - 250 lat współpracy naukowej". Koordynowano przy tym całość ekspozycji, której część radziecka przygotowana była przez Akademię Nauk ZSRR w Moskwie. Wystawa zlokalizowana była w pomieszczeniach Uniwersytetu Warszawskiego. Przygotowanie wystawy oraz dodatkowe czynności /konferencja prasowa i inne imprezy/ pochłonęło znaczną część czasu roboczo placówki.

VIII. S z k o l e n i e w e w n ę t r z n e

W okresie od września 1974 r. do czerwca 1975 r. kilkuniosobowe grupy słuchaczy /łącznie 35 osób/ Pomaturalnego Studium Archiwistyki odbywały w APAN praktyki archiwalne, zaś 1 słuchaczka studium przygotowała w Archiwum pracę dyplomową. Od października praktyki rozpoczęła pięciosobowa grupa słuchaczy tegoż studium. We wrześniu odbyły praktykę archiwalną II stopnia 4 studentki Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

IX. Ł ą c z n o ś ć z z a g r a n i c ą utrzymywał dyrektor Archiwum prof. Z. Kolankowski, który w związku z Wystawą 250-lecia Akademii Nauk ZSRR wyjeżdżał do ZSRR. Brał też udział w IV Naradzie Przedstawicieli Archiwów Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych w Czechosłowacji. W Archiwum PAN przebywała na miesięcznym stażu przedstawicielka Archiwum Węgierskiej Akademii Nauk dr Adrienne Kőrmeny. W październiku odwiedziła Archiwum doc. dr Maria Matecna z Instytutu Historii Bułgarskiej Akademii Nauk.

X. W s p ó ł p r a c a z p l a c ó w k a m i P A N i i n n y m i i n s t y t u c j a m i w k r a j u obejmowała przede wszystkim Bibliotekę PAN w Warszawie oraz inne biblioteki sieci PAN, Ośrodek Informacji Naukowej PAN, Zakład i Komitet Historii Nauki i Techniki PAN, Instytut Historii PAN oraz kilka innych placówek i komórek PAN, a także Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych, Uniwersytet Warszaw-

ski. We współpracy z tymi instytucjami brali udział przedstawiciele APAN, a zwłaszcza prof. dr Z. Kolankowski jako członek kilku rad naukowych oraz przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej.

XI. Prace indywidualne pracowników Archiwum PAN dotyczyły głównie historii nauki i kultury polskiej i w znacznej mierze miały na celu uzyskanie wyższych stopni naukowych. Badania prowadzili niemal wszyscy pracownicy. Szczegółowe zestawienie prowadzonych prac i publikacji podaje załącznik 2.

Oddział Archiwum PAN w Krakowie

I. Sprawy organizacyjne i lokalowe

Sytuacja Oddziału mieszczącego się nadal w tymczasowym lokalu przy ul. Senackiej 3 nie uległa zmianie, pogorszyły się natomiast warunki pracy, ze względu na rosnącą ciasnotę spowodowaną napływem materiałów archiwalnych. Pomieszczenia Archiwum - chociaż stosunkowo dość obszerne - nie mogą być w pełni wykorzystane ze względu na bardzo małą wytrzymałość stropów. Uwzględniając normy obciążenia, powierzchnia magazynowa została już prawie całkowicie zapełniona i Oddział stoi przed koniecznością ograniczenia napływu dalszych materiałów.

W związku z prowadzonym obecnie remontem przydzielonego dla potrzeb Oddziału budynku przy ul. Św. Jana 26, spo-

ządzona została przez rzeczoznawcę /doc. S. Pańków z Archiwum Państwowego w Krakowie/ ekspertyza przydatności przydzielonych tam pomieszczeń. Posłużyła ona do opracowania ostatecznej wersji dokumentacji zgodnie z normami przewidzianymi dla pomieszczeń archiwalnych. Opracowano również projekt oraz kosztorys wyposażenia przyszłego lokalu i rozpoczęto starania o jego realizację, natychmiast po przejęciu nowych pomieszczeń.

W minionym roku szczególnie dotkliwie dawała się odczuć szczupłość personelu Oddziału /tylko 3,5 etatu/. Większość czasu roboczego pracowników wypełniają bieżące prace związane z obsługą korzystających, przygotowywaniem kwerend i załatwianiem spraw administracyjnych. Niewiele czasu natomiast pozostaje na prowadzenie niezbędnych prac nad porządkowaniem i konserwacją zasobu, a także opracowywaniem indeksów, które z uwagi na pogarszający się stan akt, zwłaszcza najstarszej części zasobu, są konieczną pomocą archiwalną.

II. Z a s ó b Oddziału wzrósł o około 85,2 mb., z czego około 81,5 mb. stanowią materiały pochodzenia prywatnego i około 3,7 mb. materiały kancelaryjne. Oddział prowadził - uwieńczone powodzeniem - starania o pozyskanie kilku spuścizn. Wykaz nabytków podaje załącznik 1.

III. N a u k o w o - t e c h n i c z n e o p r a c o w a -
n i e m a t e r i a ł ó w a r c h i w a l n y c h
Zakończono przegląd, segregację, wstępne porządkowanie oraz sporządzono spisy materiałów prof. H. Niewodniczańskiego

i prof. T.Tempki, które przygotowano do nabycia przez KOZ. Przeprowadzono segregację i wstępne porządkowanie spuścizn po prof. Z.Czernym i prof. S.Doktorowicz-Hrebniakim. Dla tej ostatniej spuścizny sporządzono spis. Przeprowadzono meliorację spuścizny prof. Z.Klemensiewicza, sporządzając dla niej jednolity spis zawartości. Skontrolowano i przepisano na maszynie karty do indeksu do protokołów posiedzeń Wydziału Filologicznego PAU. Przełożono do pudeł ochronnych materiały 8 spuścizn.

IV. Opieka nad narastającym zasobem archiwalnym polegała na przeprowadzeniu 17 wizytacji w 7 placówkach i komórkach PAN /w niektórych parokrotnie w ciągu roku/; udzielono przy tej okazji odpowiednich konsultacji.

V. Biblioteka podręczna powiększyła się o 91 woluminów /w tym 11 stanowi depozyt APAN w Warszawie/.

VI. Udostępnianie i popularyzacja zasobu

Zanotowano 168 odwiedzin 64 czytelników /w tym 3 z zagranicy/. Opracowano 36 kwerend /w tym obszerną kwerendę materiałów do stosunków AUiPAU z nauką rosyjską i radziecką/ oraz wytypowano materiały na wystawę z okazji 250-lecia Akademii Nauk ZSRR zorganizowaną w Warszawie. Pięciokrotnie sprowadzano materiały z Ossolineum i z Oddziału APAN w Poznaniu, dwa razy wypożyczono materiały własne do APAN w War-

szawie. "Echo Krakowa" /nr 117 z 24-25 V 1975/ opublikowało artykuł pt. "Co kryją zbiory PAN", zawierający informacje o zbiorach Biblioteki i Archiwum PAN - Oddział w Krakowie.

VII. Zebrania naukowe i narady

Kierownik Oddziału mgr J.Poradzisz brał udział w 3 posiedzeniach Kolegium APAN w Warszawie, uczestniczył w sesji naukowej zorganizowanej w Warszawie 11 i 12 VI z okazji 250-lecia Akademii Nauk ZSRR. W Oddziale przebywała w dniu 1 IX 1975 r. mgr M.Wrzoskova w celu omówienia spraw związanych z urządzeniem przyszłej siedziby Oddziału. W dniach 7-9 IX przebywała w Oddziale przedstawicielka Archiwum Węgierskiej Akademii Nauk dr Adrienne Kőrmeny w towarzystwie mgr E. Sztraj z APAN w Warszawie, zapoznając się z zasobem i działalnością Oddziału.

VIII. Współpraca z innymi instytucjami na terenie Krakowa rozwijała się nadal pomyślnie, szczególnie ożywione były kontakty z Biblioteką PAN w Krakowie oraz Krakowskim Oddziałem Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN.

Oddział Archiwum PAN w Poznaniu

I. Sprawy organizacyjne i lokalowe. Obsada personalna Oddziału pozostawała bez zmian /3 etaty + 1 niepełne zatrudnienie/; wobec zadań Od-

działu jest niewystarczająca. Nastąpiło dalsze uzupełnienie wyposażenia lokalu w regały biblioteczne, kartoteki oraz 2 szafy do mikrofilmów; 2 regały wypożyczono z Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

W dniu 24 I wizytowała Oddział mgr H. Zubala, która z ramienia Dyrekcji sprawuje nad nim opiekę. W dniu 31 X wizytował Oddział Sekretarz Naukowy Oddziału PAN w Poznaniu prof. dr M. Wiśniewski. Z ramienia Rady Naukowej opiekę nad Oddziałem sprawował nadal prof. dr K. Ślaski.

II. Zasób Oddziału powiększył się o około 4 mb. materiałów pochodzenia prywatnego /dary i zakupy/, osiągając w końcu r. 1975 stan około 108 mb. Wykaz nabytków podano w załączniku 1. Powiększył się również o około 0,10 mb. stan depozytu prof. dr K. Ślaskiego. Nadal gromadzono teczki biograficzne i zagadnieniowe /głównie z wycinkami prasowymi/, których liczba doszła do 50.

III. Naukowo-techniczne opracowanie materiałów archiwalnych
Rozpoczęto prace nad scaloną kartoteką korespondencji oraz kontynuowano kartotekę bibliograficzną uczonych wielkopolskich. Kontynuowano prace porządkowo-inwentaryzacyjne nad materiałami K. Kaczmarczyka, opracowano wstęp, aneks korespondentów oraz częściowo zmeliorowano inwentarz S. Kozierowskiego, zmeliorowano inwentarz B. Niklewskiego. Uporządkowano i prowizorycznie zinwentaryzowano kilka spuszczonych otrzymanych w darze, bądź przygotowanych do zakupu. Uporządkowano i sporzą-

dzono inwentarz kartkowy depozytu prof. K. Ślaskiego. Rozpoczęto prace nad ewidencją kartkową "Helsztynianów". Kontynuowano przepisywanie na maszynie inwentarzy archiwalnych.

IV. Opieka nad narastającym zasobem archiwalnym polegała na przeprowadzeniu 8 wizytacji kancelarii placówek PAN w Poznaniu i kaliszu oraz kilkakrotnym udzielaniu konsultacji /w Zakładzie Genetyki Roślin oraz Instytucie Fizyki Molekularnej/ w związku z wprowadzeniem systemu bezdziennikowego i opracowywaniem wykazu akt.

V. Mikrofilmowanie. Zbiory mikrofilmowe Oddziału powiększyły się, osiągając ogólny stan 724 sygnatury. Zmikrofilmowano w miejscowej Pracowni Reprograficznej OIN PAN wybrane materiały z 5 spuścizn uporządkowanych w Oddziale. Przygotowano do mikrofilmowania dalszych 5 spuścizn. W tejże Pracowni Reprograficznej wykonano negatywy oraz 36 reprodukcji fotografii portretowych uczonych, których spuścizny przechowywane są w Oddziale, nadto po kilkanaście kserokopii dla potrzeb Oddziału i jego użytkowników. Sprawdzono mikrofilmy /z Biblioteki Narodowej/ i kserokopie /z AGAD/ listów Karola Libelta. Zmikrofilmowano także 1 teczkę z materiałami dotyczącymi strat wojennych Uniwersytetu Poznańskiego, zabezpieczonymi przez Oddział. Wytypowano groby uczonych poznańskich przeznaczone do fotografowania w r. 1976.

VI. Biblioteka podręczna Oddziału powiększyła się o 158 woluminów /93 wol. wydawnictw zwartych,

65 - ciągłych/, osiągając stan 1187 wol. /484 wol. wydawnictw zwartych i 703 ciągłych/. Oprawiono 200 wol. czasopism, które zostały przeniesione do pracowni naukowej Oddziału.

VII. U d o s t ę p n i e n i e i p o p u l a r y z a - c j a z a s o b u. W pracowni naukowej zanotowano 150 odwiedzin osób korzystających z archiwaliów. Udostępniło łącznie 369 j.a. oraz około 170 wol. Na miejscu załatwiono kilkanaście kwerend, opracowano 10 kwerend pisemnych. 13 razy wypożyczano materiały Oddziału na zewnątrz, w tym 5 razy do Archiwum PAN w Warszawie i po 1 raz do Oddziałów APAN w Krakowie i Zabrzu oraz 4 razy do Biblioteki Narodowej w Warszawie i 2 razy dla prof. S.Helsztyńskiego. Łącznie wypożyczono 48 jednostek archiwalnych. Trzykrotnie sprowadzono materiały archiwalne z Archiwum PAN w Warszawie i 1 raz z Archiwum Uniwersytetu im. A.Mickiewicza w Poznaniu - łącznie 11 jednostek archiwalnych.

W y s t a w y i p o k a z y

Przygotowano prowizoryczną wystawę rękopisów uczonych wielkopolskich dla telewizji lokalnej, która 29 I 1975 r. nadała program o placówkach PAN w programie "Teleskop". W kwietniu przygotowano informację o pracy Oddziału do jednej z plansz wystawy obrazującej osiągnięcia placówek PAN w Poznaniu. Wystawę tę zorganizował Oddział PAN w Poznaniu z okazji wyjazdowego posiedzenia Prezydium PAN w Poznaniu w dniu 22 IV 1975 r. Po zakończeniu wystawy otrzymano w depozyt 2 plansze, przy pomocy których urządzono stałą ekspozycję wydaw-

nictw Archiwum PAN w lokalu Oddziału. 28 i 29 XII zorganizowano w porozumieniu z Dyrekcją Teatru Polskiego w Poznaniu okolicznościową wystawę rękopisów Stanisławy Przybyszewskiej, we foyer teatru, podczas gościnnych występów Teatru Powszechnego z Warszawy, prezentującego setne przedstawienie "Sprawy Dantona" tejże autorki.

VIII. Z e b r a n i a n a u k o w e i n a r a d y. Mgr Anna Marciniak uczestniczyła w 3 posiedzeniach Kolegium APAN - Warszawie i Zabrzu. W okresie sprawozdawczym odbyło się zebranie pracowników Oddziału z udziałem prof.dr K.Ślaskiego, poświęcone sprawom roboczym i planom pracy na rok 1975. Pracownicy Oddziału uczestniczyli w comiesięcznych zebraniach naukowych w Archiwum Państwowym m. Poznania i Woj. Poznańskiego.

Mgr A.Marciniak wzięła udział w sesjach Komisji Informacji Naukowej przy Oddziale PAN w Poznaniu /30 VI i 17 IX/, 100-lecia śmierci Karola Libelta /14-15 XI/, 50-lecia Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu /25-26 XI/, Zgromadzenia Ogólnego Oddziału PAN w Poznaniu /4.VI/. W sesji tegoż Zgromadzenia w dniu 26 XI zastępowała ją mgr Maria Adamczewska.

W dniach 4-6 XI Oddział gościł dr Adrienne Kűrmendy z Archiwum Węgierskiej Akademii Nauk. Zapoznała się ona ze zbiorami i pracą Oddziału, następnie w towarzystwie jego pracowników oraz mgr E.Sztraj z Archiwum PAN w Warszawie odwiedziła Bibliotekę Kórnicką PAN, Bibliotekę im. E.Raczyńskiego oraz Archiwum Państwowe m.Poznania i Woj.Poznańskiego.

IX. Współpraca z innymi instytucjami. Utrzymywano nadal bliskie kontakty z Archiwum Państwowym m. Poznania i Woj. Poznańskiego, Archiwum i Biblioteką Główną Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, z Bibliotekami: Kórnicką PAN, PTPN, im. E. Raczyńskiego, z Pracownią Organizacji Informacji Naukowej OIN PAN, z poznańską ekspozycją Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN.

Oddział Archiwum PAN w Zabrzu

I. Sprawy ogólne

A. Organizacyjne. W dniu 23 X odbyło się w Oddziale posiedzenie Kolegium Archiwum PAN poświęcone oficjalnej inauguracji działalności Oddziału, z udziałem przedstawicieli Oddziału PAN w Katowicach oraz organizacji społecznych i politycznych.

Oddział posiada jak dotychczas obsadę jednoosobową, która jest absolutnie niewystarczająca wobec nałożonych na niego zadań. Dotychczasowe starania u odnośnych władz Akademii o przydzielenie Oddziałowi jeszcze jednego etatu działalności podstawowej i 1/2 etatu działalności administracyjnej nie zostały uwieńczone powodzeniem.

B. Lokalne. W I kwartale, na podstawie decyzji Dyrektora Generalnego PAN z dnia 14 II 1975 r., Oddział uzyskał w budynku przy ul. Hagera 17, przydział 6 pokoi /o łącznej powierzchni 126,5 m²/ opróżnionych przez Instytut

Podstaw Inżynierii Środowiska PAN. W celu przystosowania lokalu do potrzeb roboczych placówki w lokalu przeprowadzony został gruntowny remont. Nadzór nad nim, przeprowadzka i stania o wyposażenie w meble, wreszcie szereg prac techniczno-archiwalnych pochłonęły wiele czasu roboczego i utrudniły bardzo wykonywanie zadań bieżących Oddziału.

II. Zasób Oddziału powiększył się o około 17 mb. akt pochodzenia kancelaryjnego po b. Centrum Badań Naukowych PAN w woj. katowickim oraz dzięki zakupowi spuścizny archiwalnej po S. Kossuthcie, osiągając w końcu roku 1975 stan 24 mb.

III. Naukowo-techniczne opracowanie materiałów archiwalnych. Kontynuowano opracowywanie spuścizny T. J. Rabka oraz uporządkowano fragment spuścizny J. Rabsztyna. Przygotowano do nabycia przez Archiwum materiały S. Kossutha. Sporządzono spis kartkowy i przekazano do recenzji niewielką grupę materiałów Z. Obrzuda.

Nawiązano rozmowy w sprawie nabycia kilku spuścizn.

Kontynuowane oczyszczanie i porządkowanie przejętego w r. 1974 rozsypu materiałów Komitetu d/s Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego oraz Zakładu Badań Naukowych GOP-PAN w Zabrzu.

IV. W ramach opieki nad narastającym zasobem archiwalnym przeprowadzono 1 wizytację w Pracowni Matematycznej PAN w Katowicach. Opraco-

wano wykaz akt Oddziału PAN w Katowicach i przeprowadzono szkolenie pracowników Zarządu Administracyjnego tegoż Oddziału w zakresie posługiwania się wykazem oraz właściwego archiwizowania akt.

V. Biblioteka podręczna Oddziału kompletowana głównie w drodze przekazywania wydawnictw przez Archiwum PAN w Warszawie /19 wol./, Oddział PAN w Katowicach /1 wol./, dary osób prywatnych /13 wol./ i 1 wol. z zakupu osiągnęła w końcu 1975 r. stan 65 wol.

VI. W ramach popularyzacji zasobu oddano do druku w "Zaraniu Śląskim" recenzję 17 numeru "Biuletynu Archiwum PAN" wraz z informacją o Oddziale. Przygotowano informację o zadaniach i zbiorach Oddziału do wydanego w październiku informatora o placówkach naukowo-badawczych istniejących na obszarze objętym działalnością Oddziału PAN w Katowicach. Opracowano również informację o Oddziale, która ukazała się w nr 44 "Głosu Zabrze".

VII. Zebrania naukowe i narady. Kierownik Oddziału wziął udział w 3 posiedzeniach Kolegium Archiwum PAN. Na posiedzeniu Kolegium w Zabrzu 23 X 1975 r. wygłosił referat o problemach organizacyjnych i naukowych funkcjonowania Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu. Brał również udział w 2-dniowej sesji naukowej z okazji 250-lecia Akademii Nauk ZSRR w Warszawie oraz w zebraniach katowickiego Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

W dniu 7 XI zwiedziła Oddział przedstawicielka Archiwum Węgierskiej Akademii Nauk dr Adrienne Kőrmeny w Towarzystwie mgr Elżbiety Sztraj z Archiwum PAN w Warszawie.

VIII. Oddział współpracował z Zarządem Administracyjnym Oddziału PAN w Katowicach m.in. w zakresie zbierania informacji o towarzystwach naukowych i kulturalnych funkcjonujących na terenie objętym działalnością katowickiego Oddziału PAN. Bliska współpraca łączyła Oddział Archiwum PAN w Zabrzu zwłaszcza z Biblioteką Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska PAN oraz Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Katowicach, a także Działem Zbiorów Specjalnych Biblioteki Śląskiej.

Załącznik 1

Nabytki Archiwum PAN w r. 1975

A/ Warszawa

Dział I. Materiały dotyczące Stowarzyszenia /Korporacji Akademickiej/ "Sparta" /0,02 cm - dar/

Dział II. Akta i materiały placówek i komórek PAN przejęte na podstawie 26 wykazów.

Dział III. Materiały pochodzenia prywatnego

1. M. Godlewski /historia Kościoła, historia/ ok. 0,04 mb.

2. M. Jaroszyński /prawo/, ok. 0,27 mb.

3. B. Nawroczyński /pedagogika/, ok. 0,35 mb.

4. W. Szubert /mat. dot. gen. W. Ostrowskiego/, 0,01 mb.

5. F.Woytkowski /botanika i entomologia Peru/, 5,13 mb.
6. A.Zajaczkowski /orientalistyka/, 1,37 mb.
7. W.Ziembicki /bibliografia medycyny i biologii, historia kultury/, 1,87 mb.

Posycje 2 i 6 - dar, 9 - dar i zakup, 1, 3, 4, 5, 7, 8 - zakup

Nadto materiały dodatkowe

1. Cz.Gutrego /zakup/, ok. 1,90 mb.
2. M.T.Hubera /przekazanie/, ok. 0,25 mb.
3. R.Krzywca /dar/, ok. 0,02 mb.
4. S.Łukasika /zakup i przekazanie/, ok. 1,00 mb.
5. R.Manteuffla /dar/, ok. 1,50 mb.
6. S.Orsini-Rosenberga /zakup/, ok. 0,15 mb.
7. T.Pini /dar/, ok. 0,01 mb.
8. E.J.Pokrzywnickiego /dar/, ok. 1,90 mb.
9. J.Reychmana /zakup/, ok. 2,20 mb.
10. Cz.Witoszyńskiego /przekazanie/, ok. 0,05 mb.

B/ Oddział w Krakowie

Poza aktami kancelaryjnymi /m.in. wiązka akt PAU/ - razem ok. 3,70 mb.

materiały pochodzenia prywatnego:

1. S.Doktorowicz-Hrebickiego - geologia /dar, ok. 1,5 mb./
2. H.Niewodniczańskiego - fizyka jądrowa /zakup, ok. 0,5 mb./
3. L.de Puget - historia sztuki, ok. 0,05 mb.
4. S.Schmidt - ekonomika rolnictwa, ok. 0,04 mb.
5. L.Sternbacha - filologia klasyczna /przekazanie, ok. 86,3 mb./

6. T.Tempki - medycyna /zakup/, ok. 3,5 mb.

Ponadto 27 fotografii grobów członków AU, PAU i PAN.

C/ Oddział w Poznaniu

Materiały pochodzenia prywatnego:

1. S.Knapowskiego - matematyka /zakup/, ok. 0,50 mb.
2. A.Krausego - chemia nieorganiczna /zakup/, ok. 0,20 mb.
3. M.Kwinichidze - gleboznawstwo /dar/, ok. 1,10 mb.
4. M.Wojciechowskiej - historia /zakup/

Nadto materiały dodatkowe:

1. W.Budzyńskiego /zakup/, 2 wol.
2. S.Helsztyńskiego /dar/, ok. 0,30 mb.
3. F.Terlikowskiego /dar/, ok. 0,60 mb.
4. Z.Wojciechowskiego /zakup/, ok. 0,20 mb.

Depozyt prof. K.Ślaskiego powiększył się o ok. 0,10 mb.

D/ Oddział w Zabrzu

Poza aktami kancelaryjnymi /ok. 17 mb./ dodatkowo materiały S.Kossutha, przekazane z Archiwum PAN w Warszawie.

Załącznik 2

Prace indywidualne

Archiwum PAN w Warszawie

Stanisław Chankowski

Zbierał materiały do pracy habilitacyjnej pt. "Dzieje Muzeum Narodowego Polskiego w Rapperswilu".

Opracował recenzję wydawniczą dla Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Nadal pełnił funkcję męża zaufania w Archiwum PAN.

Opublikował: Powstanie styczniowe na terenie powiatu grajewskiego w: "Studia i materiały do dziejów Ziemi Grajewskiej" t.II, Białystok 1975.

Nabytki Archiwum PAN za lata 1964-1974 "Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk nr 18, 1975, s.5-15.

Jadwiga Czarnocka

Ukończyła Dwuletni Kurs Informacji Naukowej zorganizowany przez Ośrodek Informacji Naukowej PAN. Brała udział w pracach związanych z przygotowaniem Wystawy 250-lecia AN ZSRR. Nadal pełniła funkcję skarbnika Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej przy OIN i Archiwum PAN.

Hanna Dymnicka-Wołoszyńska

Kontynuowała pracę nad rozprawą doktorską pt. "Sejm Boni Ordinis" 1748 r. pod kierunkiem prof. dr A.Zahorskiego.

Przygotowała dla Polskiego Słownika Biograficznego życiorysy: Jana Karola Mniszcha, Katarzyny z Zamoyskich Mniskowej, Adama Józefa Mniszka, Ludwika Mokronowskiego, Teodora Mostowskiego, Andrzeja, Franciszka Michała i Teodora Wojciecha Moszczeńskich.

Nadal pełniła funkcję wiceprzewodniczącej Rady Zakładowej ZNP przy OIN i Archiwum PAN.

Zygmunt Kolankowski

Przewodniczył Komisji Egzaminacyjnej dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej. Nadal pełnił funkcję Przewodniczącego Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, kierując jego działem wydawnictw, który opublikował 4 numery czasopisma "Archiwista". Współpracował w kierownictwie seminarium doktoranckiego Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 1.IX został zatrudniony jako konsultant w Instytucie Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie.

Krystyna Krasieńska

Ukończyła Dwuletni Kurs Informacji Naukowej zorganizowany przez Ośrodek Informacji Naukowej PAN.

Józef Mizikowski

Kontynuował pracę nad rozprawą doktorską pt. "Szkolnictwo wyższe Warszawy w latach 1915-1939" pod kierownictwem prof. M.M.Drozdowskiego.

Złożył do druku 6 haseł towarzystw naukowych do II t. "Słownika Polskich Towarzystw Naukowych".

Ukończył Dwuletni Kurs Informacji Naukowej zorganizowany przez Ośrodek Informacji Naukowej PAN.

Honorata Obuchowska-Pysiova

Przygotowała 2 artykuły "Struktura handlu Krakowa z Państwem Moskiewskim i z krajami południowego Wschodu" /ss.60/, "Udział Krakowa w handlu towarami włoskimi w 1604 r." /ss.30/.

Elżbieta Sztraj

Opublikowała: Materiały Mariana Magdańskiego "Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk" nr 18: 1975, s.55-62.

Aniela Szwejcerowa

Była współautorem scenariusza polskiej części Wystawy "250-lecia Akademii Nauk ZSRR - 250 lat współpracy naukowej" oraz brała udział w przygotowaniu wystawy.

Zbierała materiały do monografii czasopisma "Wszechświat" /1881-1914/. Przygotowała do druku monografię popularno-naukową pt. "Marceli Nencki 1847-1901 /Wyd. Interpress/ oraz złożyła do druku artykuł pt. "Leon Nencki - zapomniany lekarz i higienista Warszawy"; opublikowała: "Marceli Nencki w Petersburgu w latach 1891-1901", "Archiwum Historii Medycyny", t.38: 1975, z.2, s.207-220. "Ignacy Domeyko 1802-1889", Warszawa 1975, Interpress, ss.182.

Brała udział w pracach Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny. W dniu 13 XII 1975 r. została wybrana jego Sekretarzem Generalnym.

Ewa Wasiaś

Na podstawie pracy pt. "Polityka kulturalna arcybiskupa Nowogrodu Wielkiego Gennadiusza w latach 1484-1504", napisanej pod kierunkiem doc. dr A. Poppe uzyskała stopień magistra historii na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Brała udział w pracach związanych z przygotowaniem Wystawy 250-lecia AN ZSRR. Uczestniczyła w kursie języka rosyjskiego w Moskwie.

Maria Wrzowska

Złożyła do druku artykuł pt. "Życie i działalność Witolda Chodźki /1875-1954/. W setną rocznicę urodzin do "Archiwum Historii Medycyny". Pełniła funkcje sekretarza Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej ZNP przy OIN i Archiwum PAN.

Halina Zubala

Kontynuowała pracę nad rozprawą doktorską pt. "Zbiory mikrofilmowe w Polsce".

Janina Żurawicka

Wygłosiła na zebraniu w Zakładzie Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN referat pt. "Warszawskie środowisko naukowe w II połowie XIX w." oraz wzięła udział w dyskusji na dorocznym spotkaniu warszawianistów w Wilanowie. Brała udział w cotygodniowych zebraniach Pracowni Dziejów Warszawy w Instytucie Historii PAN. Na jedno z zebrań przygotowała referat pt. "Ignacy Radliński, a warszawska szkoła historyczna", który złożyła do druku. Przygotowała też do druku 5 rozdziałów

/ok. 200 stron maszynopisu/ większej pracy na temat inteligencji warszawskiej końca XIX w.

Opublikowała: 1/ "Twórczość naukowa Ignacego Radlińskiego" Ossolineum - Wrocław 1975, ss.194. 2/ Recenzję pracy R.Tabor-
skiego pt. "Życie literackie młodopolskiej Warszawy", w
"Kwartalniku Historycznym" r. 1975, nr 3.

Oddział Archiwum PAN w Krakowie

R i t a M a j k o w s k a

Kontynuowała pracę nad rozprawą doktorską pt. "Władysław Ło-
ziński - historyk kultury".

Opublikowała: Związki Władysława Łozińskiego z Akademią Umie-
jętności w Krakowie, "Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie, R.20:
1974, s.125-140.

J a n P o r a d z i s z

Kontynuował pracę nad rozprawą doktorską pt. "Działalność po-
lityczna konserwatystów krakowskich w latach 1918-1935".

Opracował zmienioną wersję artykułu pt. "Krakowski obóz pra-
wicy wobec wydarzeń w 1923 r." do pracy zbiorowej pt. "Rok
1923 w Krakowie", która ukaże się nakładem Wydawnictwa Lite-
rackiego.

Oddział Archiwum PAN w Poznaniu

M a r i a A d a m c z e w s k a

Uczestniczyła w seminarium doktorskim Zakładu Archiwistyki
UMK w Toruniu. Opracowała pierwszy rozdział rozprawy doktor-

skiej pt. "Definicja dokumentacji naukowej". Została człon-
kiem Society of American Archivists.

Pełniła funkcję członka Rady Oddziałowej ZNP.

J a c e k Ł a t z k e

Złożył do druku biogram Stanisława Kozierowskiego do Wielko-
polskiego Słownika Biograficznego.

Współpracował z redaktorem VI tomu Kodeksu Dyplomatycznego
Wielkopolskiego, przeprowadzając kwerendy.

A n n a M a r c i n i a k

Uczestniczyła w seminarium doktorskim prof. dr Z.Grota na
Uniwersytecie im. A.Mickiewicza w Poznaniu.

Zakończyła opracowywanie pierwszej redakcji rozprawy doktor-
skiej pt. "Rola Tytusa i Jana Działyńskich w rozwoju ośrodka
naukowego w Wielkopolsce".

Nadal pełniła funkcję członka zarządu oddziału poznańskiego
Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Była członkiem Komisji
Informacji Naukowej przy Oddziale PAN w Poznaniu.

D a n u t a S a m b e r g e r

W dniu 10 X 1975 r. została odznaczona Krzyżem Kawalerskim
Orderu Odrodzenia Polski za długoletnią pracę i zasługi w
Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu.

Oddział Archiwum PAN w Zabrzu

Paweł Porwoł

Brał udział w seminarium doktorskim w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Przygotował do druku artykuł pt. "Śladem pruskiego dokumentu" oraz opracował recenzję nr 17 "Biuletynu Archiwum Polskiej Akademii Nauk".

Opublikował recenzję pracy J. Musiała pt. "Ludzie tej ziemi", Warszawa 1974, "Mówią Wieki" 1975, nr 10.

Inwentarze zespołów archiwalnych

ogłoszone w numerach 1-18 "Biuletynu Archiwum PAN"

/układ chronologiczny/

	str.
Nr 1 /1959/	
- Towarzystwo Naukowe Warszawskie 1907-1953 /H. Dymnicka/	21 - 77
Nr 3 /1960/	
- Materiały Aleksa Bachulskiego /M. Flis/	33 - 39
- Materiały Stanisława Borowskiego /Z.K./	44 - 48
- Materiały Olgierda Górki /M. Wrzowska/	50 - 61
- Materiały Stanisława Kętrzyńskiego /S. Chankowski/	64 - 69
- Materiały Adama Kłodzińskiego /H. Dymnicka/	69 - 71
- Materiały Jerzego Manteuffla /S. Chankowski/	73 - 77
- Materiały Władysława Namysłowskiego /M. Wrzowska/	77 - 86
- Materiały Eugeniusza Przybyszewskiego /M.F./	87 - 89
- Materiały Heleny Salskiej /S. Chankowski/	89 - 93
- Materiały Adama Skałkowskiego /M. Wrzowska/	93 - 109
Nr 4 /1961/	
- Materiały Wisławy Knapowskiej /H. Zubalowa/	30 - 71
- Materiały Artura Śliwińskiego /S. Chankowski/	72 - 126
Nr 5 /1962/	
- Akta I Kongresu Nauki Polskiej /M. Wrzowska/	23 - 70

Nr 6 /1963/

- Akta Polskiego Towarzystwa Historycznego
/H.Dymnicka - M.Wrzoskowa/ 39 - 79
- Materiały Antoniego Wróblewskiego
/J.Szajbel/ 80 - 127

Nr 7 /1964/

- Materiały Janusza Iwaszkiewicza
/S.Chankowski/ 33 - 53
- Materiały Aleksandra Lednickiego
/M.Wrzoskowa/ 54 - 70
- Materiały Zygmunta Moczarskiego
/Z.Wardęska/ 71 - 93
- Materiały Ludwika Skubiszewskiego
/J.Szajbel/ 94 - 105

Nr 8 /1965/

- Materiały Tadeusza Mańkowskiego
/A.Kamiński/ 13 - 54
- Materiały Wiktora Ormickiego /O.Staróń/ 55 - 78
- Materiały Edwarda Schechta /A.Marciniak/ 79 - 102

Nr 9 /1966/

- Materiały Kazimierza Bassalika
/S.Chankowski/ 35 - 54
- Materiały Ludwika Ręgorowicza
/M.Wrzoskowa/ 55 - 81
- Materiały Adama Szymańskiego
/H.Obuchowska-Pysłowa/ 82 - 87

Nr 10 /1967/

- Materiały Wiktora Schramma
/A.Marciniak/ 20 - 106

Nr 11 /1968/

- Akta Komisji Naukowej Obchodu Roku
Mickiewicza PAN /1953-1956/
/H.Dymnicka/ 30 - 64
- Materiały Antoniego Artymiaka
/S.Chankowski/ 65 - 85

- Materiały Ludwika Chmaja
/R.W.Wołoszyński/ 86 - 111
- Materiały Eugeniusza Dziewulskiego
/A.Brachfogel/ 112 - 120
- Materiały Władysława Dziewulskiego
/M.Wrzoskowa/ 121 - 148

Nr 12 /1969/

- Materiały Witolda Chodźki /M.Wrzoskowa/ 40 - 81
- Materiały Franciszka Czubalskiego
/M.Wrzoskowa/ 82 - 97

Nr 13 /1970/

- Materiały Józefa Grodeckiego i Katarzyny
Grodeckiej /M.Wrzoskowa/ 26 - 84
- Materiały Stefana Rygla /S.Chankowski/ 85 - 117
- Materiały Bożeny Stelmachowskiej
/J.Szajbel/ 118 - 161

Nr 14 /1971/

- Materiały Joachima Metallmanna
/R.Majkowska/ 18 - 26
- Materiały Antoniego Peretiatkowicza
/A.Marciniak/ 27 - 66
- Materiały Tadeusza Strumiły
/R.Wojciechowska/ 67 - 105
- Materiały Zygmunta Zawirskiego
/A.Woltanowski/ 106 - 125

Nr 15 /1972/

- Materiały Bronisława Dembińskiego
/K.Dopierała/ 11 - 71
- Materiały Włodzimierza Dzwonkowskiego
/H.Dymnicka/ 72 - 100
- Materiały Wiktora Hahna /M.Wrzoskowa/ 101 - 182

Nr 16 /1973/

- Materiały Ludwika Eckerta /M.Wrzoskowa/ 26 - 52
- Materiały Tadeusza Kowalskiego
/J.Poradzisz/ 53 - 99

- Materiały Feliksa Kazimierza Terlikowskiego /M.Adamczewska/ 100 - 125

Nr 17 /1974/

- Materiały Bronisława Pawłowskiego /H.Dymnicka-Wołoszyńska/ 39 - 48
- Materiały Edmunda Jana Reymana /J.Mizikowski/ 49 - 81
- Materiały Stanisława Tynca /M.Wrzoskowa/ 82 - 125

Nr 18 /1975/

- Materiały Stanisława Karwowskiego /J.Szajbel/ 19 - 41
- Materiały Jerzego Landego /J.Mizikowski/ 42 - 54
- Materiały Mariana Magdańskiego /E.Sztraj/ 55 - 62
- Materiały Michała Rawity-Witanowskiego /H.Dymnicka-Wołoszyńska/ 63 - 124

Inwentarze zespołów archiwalnych

ogłoszone w numerach 1-18 Biuletynu Archiwum PAN

/w układzie alfabetycznym/

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Artymiak Antoni	11	65 - 85
Bachulski Aleksy	3	33 - 39
Bassalik Kazimierz	9	35 - 54
Borowski Stanisław	3	44 - 48
Chmaj Ludwik	11	86 - 111
Chodźko Witold	12	40 - 81
Czubalski Franciszek	12	82 - 97
Dembiński Bronisław	15	11 - 71
Dziewulski Eugeniusz	11	112 - 120
Dziewulski Władysław	11	121 - 148
Dzwonkowski Włodzimierz	15	72 - 100
Eckert Ludwik	16	26 - 52
Górka Olgierd	3	50 - 61
Grodecki Józef	13	26 - 84
Hahn Wiktor	15	101 - 182
Iwaszkiewicz Janusz	7	33 - 53
Karwowski Stanisław	18	19 - 41
Kętrzyński Stanisław	3	64 - 699
Kłodziński Adam	3	69 - 71

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Knapowska Wisława	4	31 - 71
Komisja Naukowa Obchodu 100-lecia Mickiewicza PAN	11	30 - 64
Kowalski Tadeusz	16	53 - 99
Landau Jerzy	18	42 - 54
Lednicki Aleksander	7	54 - 70
Magdański Marian	16	55 - 62
Manteuffel Jerzy	3	73 - 77
Mańkowski Tadeusz	8	13 - 54
Metallman Joachim	14	18 - 26
Moczarski Zygmunt	7	71 - 93
Namysłowski Władysław	3	77 - 86
Ormiński Wiktor	8	55 - 78
Pawłowski Bronisław	17	39 - 48
Peretiatkiewicz Antoni	14	27 - 66
Pierwszy Kongres Nauki Pol- skiej	5	23 - 70
Polskie Towarzystwo Histo- ryczne	6	39 - 79
Przybyszewski Eugeniusz	3	86 - 89
Reymann Edmund Jan	17	49 - 81
Ręgorowicz Ludwik	9	55 - 81
Rygiel Stefan	13	85 - 117
Salaska Helena	3	89 - 93
Schechtel Edward	8	79 - 96
Schramm Wiktor	10	20 - 106

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Skałkowski Adam	3	93 - 109
Skubiszewski Ludwik	7	94 - 105
Stelmachowska Bożena	13	118 - 161
Strumiłło Tadeusz	14	67 - 105
Szymański Adam	9	82 - 87
Śliwiński Artur	4	72 - 126
Terlikowski Feliks	16	100 - 125
Towarzystwo Naukowe War- szawskie	1	21 - 77
Tync Stanisław	17	82 - 125
Witanowski Michał Rawita	18	63 - 124
Wróblewski Antoni	6	80 - 127
Zawirski Zygmunt	14	106 - 125

SPIS TREŚCI

A.M.: Dwudziestolecie Oddziału Poznańskiego Archiwum Polskiej Akademii Nauk	3
Anna Marciniak: Dwadzieścia lat pracy Oddziału Poznań- skiego Archiwum PAN 1956-1976	5
Inwentarze archiwalne	21
Maria Adamczewska: Materiały Kazimierza Abgaro- wicza	24
Anna Marciniak: Materiały Aleksandra Kozikowskie- go	36
Zofia Wardęska: Materiały Edwarda Lubicz-Nieza- bitowskiego	55
Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1975	64
Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1-18, "Biuletynu Archiwum PAN" /układ chronolo- giczny/	93
Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1-18 "Biuletynu Archiwum PAN" /układ alfab- etyczny/	97